

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΟΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΣΤΗ ΝΕΑ ΓΕΝΕΑ

ΕΤΟΣ 70οv

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2007

ΑΡΙΘ. 685

€ 1,20

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΓΕΝΕΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

◆ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΓΕΝΕΑ	273
● Η ΠΑΛΗ ΚΑΙ Η ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΓΕΝΕΩΝ (Β. Κ. Σταθάκη)	274
● ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΤΗΣ (Ι.Γ.Κ.)	281
● Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟ- ΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (Καθηγ. Χρ. Γιαμβριά)	284
● ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ (Μιχ. Θ. Μηλίγκου)	287
● ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΜΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ (Ιωάννας Τατούλη)	291
● Η ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΝΕΟΥ (Παναγ. Φαραντάτου)	296
● «ΑΝΘΕΙΤΩ Η ΕΡΗΜΟΣ» (Χαραλ. Χωραΐτη)	299
◆ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: «ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ» (Πανορμίτη)	302
◆ ΣΧΟΛΙΑ (Β. Κ. Σταθάκη)	303

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Έτος 70ον

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2007

Άριθ. 685

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΓΕΝΕΑ

Στόν σημερινόν Έλληνα νέο και στη νέα, αφιερώνεται τὸ τεύχος αὐτὸ τῶν «Ἀκτίνων». «Ξεκινάει ἀπὸ τὴν σκέψη πὼς ὁ νέος ἄνθρωπος πού ἐπιθυμεῖ νὰ εἶναι καλλιεργημένος καὶ μορφωμένος ἄνθρωπος, καθὼς ἐτοιμάζεται νὰ εἰσέλθει στὸ στίβον τῆς ζωῆς, θέλει νὰ ἀκολουθήσει μίαν πορείαν μὲ ἐπίγνωση. Εἶναι ἀφιερωμένο σὲ ἐκεῖνον πού δὲν εἶναι ὀπαδὸς τοῦ αὐτομάτου οὔτε τοῦ τυχαίου στὴ ζωὴ, ἀλλὰ νοιώθει πὼς, ὅ,τι εἶναι ἄξιο καὶ καλὸ εἶναι καρπὸς κόπου καὶ πνευματικοῦ μόχθου καὶ ἀναζητήσεων, πού στὸ τέλος θὰ τοῦ δώσουν τὴ χαρὰ τῆς πνευματικῆς δημιουργίας. Θὰ τοῦ δώσουν τὴν ἀνεκτίμητη εὐκαιρία νὰ ζήσει μίαν ζωὴν ἄξια καὶ δημιουργικὴ, πού αὐτὸς διάλεξε γιὰ τὸν ἑαυτό του νὰ πάρει, μίαν σωστὴ στάση καὶ τοποθέτηση στόν κόσμον πού ζεῖ. Σὲ μίαν ἐποχὴν πού προχωρεῖ μὲ ἄλλατα σὲ καινούργιους κόσμους καὶ ἀνακαλύψεις, σὲ μίαν τέτοια ἐποχὴν ὁ ἄνθρωπος θὰ χρειασθεῖ νὰ προσέξει περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ τὸν πνευματικὸν του ἐξοπλισμό, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ προχωρήσει καὶ νὰ ἀξιοποιήσει καὶ νὰ κάνει καλὴ χρῆσιν τῶν δυνατοτήτων, πού τοῦ παρέχει ὁ σύγχρονος τεχνικὸς πολιτισμός» (Ἄριστος Ἀσπιώτης).

Σὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα κινουῦνται καὶ τὰ ἄρθρα πού περιέχονται στὸ τεύχος αὐτὸ καὶ στὰ ὁποῖα ἐκφράζεται ἡ πνευματικὴ ἐμπειρία τῶν παλαιῶν συνεργατῶν τοῦ περιοδικοῦ, καθὼς καὶ ὁ παλμός καὶ οἱ προοπτικὲς τῆς νέας γενεᾶς καὶ μελῶν τῆς σημερινῆς Χ.Φ.Ε. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἡ συνεργασία εἶναι καὶ μίαν ἀπάντηση σὲ ὅσους ὀμιλοῦν γιὰ ἓνα χάσμα τῶν γενεῶν καὶ ἀποτελοῦν ἓνα βῆμα συναντήσεως τῶν παλαιότερων καὶ νεωτέρων ἀγωνιστῶν τοῦ χριστιανικοῦ ἀγῶνα μέσα στὶς σελίδες ἐνὸς πνευματικοῦ ὄργανου, ὅπως τὸ περιοδικὸν Ἀκτίνες, πού συμπληρῶνει ἐβδομήντα ἔτη τῆς ἀγωνιστικῆς του πορείας. Καὶ ὁ κοινὸς αὐτὸς δεσμὸς ἐρμηνεύεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ὅλοι, παλαιοὶ καὶ νέοι, εἴμαστε μαθητὲς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Η ΠΑΛΗ ΚΑΙ Η ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΓΕΝΕΩΝ

Α'

Οι κινητοποιήσεις της σπουδάσουσας νεολαίας την παρελθούσα άνοιξη, με άφορμή τον νόμο πλαίσιο για την Άνωτάτη Παιδεία, γίνονται αίτια να αναφερθούμε στην νέα γενεά που μās διαδέχεται και στα προβλήματα που την άπασχολούν. Βέβαια για τέτοιας ύψης προβλήματα με τόσες πολλές άοριστίες και παραμέτρους που χαρακτηρίζουν την ψυχή του ανθρώπου και ιδιαίτερα του νέου, που δεν έχει άκόμη μορφοποιηθεί, θα ήταν άφέλεια να περιμένει κανείς λύση μονοσήμαντη, άπό αυτές που μās έχει συνηθίσει ή έπιστήμη των άποδείξεων, τα μαθηματικά.

Γι' αυτό θα ήταν άκριβέστερο, εάν μιλούσε κανείς για μία νέα κατάταξη και διερεύνηση των προβλημάτων αυτών με τις ειδικότερες όψεις, που έμφανίζουν στους καιρούς μας και ιδιαίτερα στον τόπο μας. Στόχος σε αυτή την διερεύνηση θα είναι ή έπισήμανση μερικων άπό τα προβλήματα αυτά, που θα συντελούσε επί πλέον σε μία προσέγγιση των ώριμωτέρων με τους νεωτέρους ανθρώπους, και θα όδηγοσε ένδεχομένως και τις δύο πλευρές σε μία έσωτερική κάθαρση με την άριστοτελική έννοια του όρου. Μία τέτοια λοιπόν συνεξήγηση θα βοηθούσε σε μία γόνιμη συναίρεση της έμπειρίας του παρελθόντος με τον παλμό του παρόντος στην ύπηρεσία του πολιτισμού και ένός πιό φωτεινού μέλλοντος.

Ποιός όμως είναι ό νέος άνθρωπος με τον όποιο έπιχειρούμε τον διάλογο; Ποιά είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του, πέραν άπό τους χρονικούς περιορισμούς, που θέτουν τα όρια της ήλικίας; «Τό πρώτο πράγμα που μās βοηθάει να άναγνωρίσουμε τον νέον άνθρωπο είναι τό άκαθόριστο. Ό νέος είναι μία δύναμη παρθενική, που δεν την έχει αίχμαλωτίσει καμία ειδικότητα, κανέναν όριστικό προσανατολισμό. Δεν έχει άκόμη παρατηθεί άπό τίποτα. "Όλοι οι δρόμοι τον καλούν. Τα νειάτα είναι ή σύντομη χρονική περίοδος, που δεν είμαστε καταδικασμένοι στη θυσία κανενός μέρους του έαυτού μας, που ίσως ό Θεός δέχεται να μās άγαπάει άν και ύπηρετούμε δύο -ή καλύτερα- άναρίθμητους κυρίους. Είναι ή έποχή της άκολασίας και της άγιοςύνης, ή έποχή της λύπης και της χαράς, της κοροϊδίας και του θαυμασμού, της φιλοδοξίας και της άυτοθυσίας, της άπληστίας και του άσκητισμού. Πόσοι άκρωτηριασμοί χρειάζονται για να δημιουργηθεί εκείνο που όνομάζουμε σχηματισμένος άνδρας» έγραφε πριν άρκετες δεκαετίες ό *Francois Mauriac*. Είναι δηλαδή ή χρονική εκείνη περίοδος που τό νέο άτομο έπιζητεί την έπιβεβαίωση του έαυτού του και την καλλιέργεια της συνειδήσεως μιάς άυτόνομης προσωπικότητας, που προχωρεί με τον τρόπο της στις δικές της έπιλογές. Και βέβαια αυτό δεν είναι τίποτε τό καινούργιο. Την αντίληψη αυτή την είχε

από παλαιά συλλάβει τὸ ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πνεῦμα καὶ τὴν εἶχε ἀποκρυσταλλώσει στὸν γνωστὸ μῦθο τοῦ Προδίκου γιὰ τὴν νεανικὴ ἐκλογή τοῦ Ἡρακλῆ ἀνάμεσα στὴν ἀρετὴ καὶ τὴν κακία.

Ἄν καὶ βέβαια τὸ σύμπτωμα αὐτὸ στὴν γενικότητά του ἔχει μίᾶ ἐπαναληπτικότητα, στοὺς καιροὺς μας ὅμως ἔχει τὴν ἐξῆς ιδιαιτερότητα: Σήμερα ὁ νέος μπαίνει στὴ ζωὴ ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια, ὄχι σταδιακὰ, ἀλλὰ ἀπὸτομα. Τρόπον τινὰ βουτᾶει κατευθεῖαν στὰ βαθεῖα νερά, μπαίνει στὴν κοινωνία ὄχι μὲ τὸ πνεῦμα τῆς μαθητείας μόνον, μὲ τὴν παλαιὰ παιδικὴ ἀφέλεια, ἀλλὰ σὰν μέλος ὁρὸν, πολὺ ἐνωρίτερα ἀπὸ ἄλλοτε. Ἀντιμετωπίζει ἀπὸ παιδὶ τὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς του, τὴν ιδιομορφία καὶ τὰ προβλήματα τῆς σύγχρονης ζωῆς, ἐπηρεάζεται ἀπὸ αὐτήν, ἀλλὰ παράλληλα τὴν ἐπηρεάζει. Κατὰ ἓνα ποσοστὸ ὁ σημερινὸς νέος, ὁ ἔφηβος καὶ τὸ παιδὶ ἀκόμη, διαμορφώνουν τὴ σημερινὴ κατάσταση.

Μὲ ἄλλα λόγια τὸ σημερινὸ παιδί, ὁ σημερινὸς νέος, ὁ ἔφηβος διαμορφώνουν τὴ σημερινὴ κατάσταση.

Μὲ ἄλλα λόγια τὸ σημερινὸ παιδί, ὁ σημερινὸς νέος, δὲ ζεῖ στὸ θερμοκηπιακὸ περιβάλλον τοῦ οἰκογενειακοῦ του ἀσύλου καὶ τοῦ σχολείου, προφυλαγμένος ἀπὸ τὰ διάφορα κοινωνικὰ ρεύματα, ἀλλὰ μετέχει ἀπὸ νωρὶς στὸν γενικώτερο προβληματισμό, πὺ ἀπασχολεῖ τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο. Ὅχι βέβαια πὺ δὲν ὑπάρχουν εἰδικὰ προβλήματα πὺ ἀναφέρονται στὴν παιδικὴ καὶ τὴν νεανικὴ ἡλικία, πὺ ἀπαιτοῦν εἰδικὴ ἀντιμετώπιση, ἀλλὰ ὅπωςδήποτε δὲν ὑπάρχει ἡ παλαιὰ στεγάνωση. Ἔτσι καλῶς ἢ κακῶς ὁ σημερινὸς νέος εἰσέρχεται συντομώτερα καὶ ἐντονώτερα στὴν δίνη τῶν μεγάλων προβλημάτων καὶ στὴν πάλη τῶν ιδεῶν, ἀπὸ ὅ,τι σὲ ὅποιαδήποτε ἄλλη ἐποχῇ. Καὶ τὸ

γεγονὸς αὐτὸ θέτει ἓνα ἰδιαίτερης σημασίας βασικὸ ἐρώτημα: Εἶναι ἡ νεολαία σήμερα μίᾶ ἀπὸ τὶς κινουῦσες δυνάμεις στὴν ἱστορία;

Β'

Ἄν καὶ ἡ ἀπάντηση στὸ προηγούμενο ἐρώτημα μπορεῖ νὰ μὴ εἶναι κατηγορηματικὴ, ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι ὅτι ἡ σημερινὴ νεότης διεκδικεῖ ἓναν παρόμοιο ρόλο στὴν ἐξέλιξη τῶν μεγάλων θεμάτων τῆς ζωῆς μας. Ἔνας ἀπὸ τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους νομιμοποιεῖται ἐν μέρει αὐτὴ ἡ διεκδίκηση ἡγετικοῦ ρόλου ἀπὸ τὴν σημερινὴ νεολαία εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ἓνα μεγάλο χάσμα ἔχει δημιουργηθεῖ στὸν πολιτισμὸ τῶν ἡμερῶν μας καὶ τὸν ἀπειλεῖ μὲ κατάρρευση. Αὐτὸ τὸ χάσμα εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς παρακμῆς τοῦ πολιτισμοῦ στὸν ὁποῖο ζούσαμε ὡς τώρα. Ἔνας πολιτισμὸς ἄλλος ἔρχεται ἀλλὰ δὲν ἦλθε ἀκόμη. Βρισκόμαστε δηλαδὴ ἀπὸ ἄποψη πολιτισμοῦ σὲ ἓνα μεγάλο κενό. Τὴν πληρωσὴ αὐτοῦ τοῦ κενοῦ πὺ δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν μεσοδασιλεία αὐτὴ τῶν πολιτισμῶν, ἐπιχειρεῖ νὰ καλύψει μὲ τὸν παλμό της, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμπειρία της ἡ γενεὰ πὺ ἔρχεται καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἐντύπωση, ὅτι ἡ ὑπόθεση τοῦ μέλλοντος ἐξαρτᾶται μόνον ἀπὸ τὴ δικὴ της θέληση. Διαπιστώνοντας αὐτὴν τὴν πρωτοποριακὴ ἡγετικὴ φιλοδοξία τῆς γενεᾶς αὐτῆς, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ θέσουμε τὸ ἐρώτημα: Εἶναι ἐφικτὴ αὐτὴ ἡ φιλοδοξία καὶ ἐὰν ναὶ μὲ ποιὲς προϋποθέσεις; Καὶ γιὰ νὰ εἶναι σαφέστερο τὸ ἐρώτημα, πρέπει νὰ τεθεῖ ἀκριβέστερα. Εἶναι αὐτόνομη ἡ πρόθεση τῆς νεολαίας τῶν ἡμερῶν μας νὰ ἀναλάβῃ ἡγετικὲς πρωτοβουλίες τοῦ νέου πολιτισμοῦ πὺ κυοφορεῖται; Ὅταν λέγουμε αὐτόνομη ἐννοοῦμε τὴν ἰκανότητα ἐκείνη πὺ θὰ δημιουργήσῃ κάτι σχεδὸν ἀπὸ τὸ μηδὲν ἢ τέλος πάντων μὲ τὴν μι-

κρότερη δυνατή εξάρτηση από το παρελθόν.

Αυτήν την τοποθέτηση του προβλήματος την επιβάλλουν οι κραυγές που ακούστηκαν σε μαζικά νεανικά ξεσπάσματα και που λένε περίπου: «Εκείνο που μας ενδιαφέρει τώρα είναι να γκρεμίσουμε. Σχέδια για το μέλλον απλούστατα δεν έχουμε. Πρὸς τὸ παρὸν μᾶς ἀρκεῖ τὸ γκρέμισμα».

Δὲν μπορεῖ ὅμως κανεὶς ἀναλύοντας τὸ σύνθημα αὐτὸ τῆς «κατεδαφίσεως» νὰ μὴ σταθεῖ καὶ νὰ μὴ ἐξετάσει δύο ἐκδοχές, πού νὰ τὸ αἰτιολογοῦν: τὴν πρόφαση καὶ τὴν ἔντονη διαμαρτυρία. Ἡ πρόφαση σημαίνει ὅτι τὸ νεανικὸ κίνημα δὲν εἶναι αὐτόνομο, ἀλλὰ ἐντεταγμένο σὲ γενικότερα κινήματα τοῦ καιροῦ μας, στὰ ὁποῖα ἡ νεολαία λόγω τοῦ παλμοῦ της ἀποτελεῖ τὴν μαχητικὴ ἐμπροσθοφυλακὴ. Στὴν περίπτωση αὐτὴ τὸ σύνθημα τῆς κατεδαφίσεως ἀποσκοπεῖ στὴν ἐκμετάλλεση μιᾶς διάχυτης δυσἀρέσκειας γιὰ μίᾳ δεδομένη κατὰστασι, μὲ ἀπώτερο στόχο τὴν ἐπιβολὴ μιᾶς ἄλλης λύσεως, πού ἦδη εἶναι ἐφηρμοσμένη κάπου ἄλλου. Στὴν προκειμένη περίπτωση βέβαια δὲν μπόρεῖ νὰ μιλάει κανεὶς γιὰ αὐτονομία τοῦ νεανικοῦ κινήματος. Ἀντίθετα ἡ ἐκδοχὴ τῆς ἔντονης διαμαρτυρίας γιὰ ὅτιδήποτε ἀναφέρεται στὴν χρεωκοπία τοῦ πολιτισμοῦ στὴν ἐποχὴ μας, ἐρμηνεύει σὲ κάποιο ποσοστὸ τὶς ἀκρότητες, τὶς ὁποῖες μπορεῖ νὰ ἐμφανίσει ἓνα τέτοιο κίνημα καὶ ἀξιώνει ὑψηλότερο βαθμὸ γνησιότητας καὶ αὐθορητισμοῦ.

Ἡ κριτικὴ καὶ ἡ διαμαρτυρία γιὰ τὴν πορεία τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων ἐκδηλώσεων ἐν γένει, ὑπῆρξε ἀνέκαθεν ἀφετηρία ἐξελίξεων καὶ προόδου. Καὶ στὸν περασμένο αἰῶνα καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν χαραυγὴ του, πρωτοπόρα πνεύματα διετύπωσαν τὴν ἀνησυχία τους

γιὰ τὴν πορεία τῶν πραγμάτων, μὲ συνέπεια ὅμως νὰ ἀνοίξουν οἱ ἄσκοι τοῦ Αἰόλου σὲ κυκλοφορία διβλίων μὲ περιεχόμενο τὴν ἔντονη κριτικὴ τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ κριτικὴ εἶναι βέβαια ἀναπόφευκτη, ἀλλὰ ὄχι πάντοτε γόνιμη, γιατί ἀπαιτεῖ κριτήρια πού ἡ εὐρύτερη ἀποδοχὴ τῶν τελευταίων εἶναι πολὺ ἀμφίβολη ὑπόθεσι.

Αὐτὴ λοιπὸν ἡ ἀναζήτηση κριτηρίων εὐρύτερας ἀποδοχῆς καὶ γενικώτερα προσανατολισμοῦ εἶναι ἔργο σοβαρὸ καὶ ὑπεύθυνο, πού προϋποθέτει μιὰ βαθειὰ ἐπίγνωση τῶν πραγμάτων. Στὴν ἱστορικὴ πορεία συναντᾶει κανεὶς προσωπικότητες, πού ἀπὸ τὶς πρῶτες δεκαετίες τῆς ζωῆς τους ἔκριναν τὸ παρελθόν, ἔδωσαν κάτι ἀπὸ τὴ δική τους δημιουργικὴ πνοὴ φέρνοντας νέα μηνύματα στὴν ἀνθρωπότητα. Αὐτὰ ὅμως προῆλθαν ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὴν γόνιμη πρωτοβουλία ἀτομικῶν πνευμάτων.

Στὸν καιρὸ μας ὅμως ἡ ἀμφισβήτηση παίρνει τὴν μορφή κραυγῶν ἀνευθύνων μαζῶν, πού καλύπτουν κατὰ κανόνα τὶς γνήσιες καὶ δημιουργικὲς φωνὲς τῶν χαρισματούχων πνευμάτων, μὲ συνέπεια νὰ κινδυνεύει νὰ καταποντισθεῖ ἡ ποιότητα μιᾶς γνήσιας πνευματικῆς δημιουργίας στὴν λαοθάλασσα τῆς μετριότητας πού ἐμφανίζεται δυναμικὰ ἰσχυρή.

Γ'

Ὑστερα ἀπὸ τὶς διαπιστώσεις αὐτὲς καὶ μὲ τὸ δεδομένο ὅτι βρισκόμαστε σὲ μιὰ μεσοβασιλεία πολιτισμῶν δημιουργεῖται μιὰ εὐλογη ἀνησυχία μήπως ὁ νέος αὐτὸς παράγοντας στὴ διαμόρφωση τοῦ νέου πολιτισμοῦ, ἡ εἰσβολὴ αὐτῆ τῶν νεανικῶν μαζῶν στὸ προσκήνιο τῆς ἱστορίας χωρὶς πυξίδα, ἐπιτείνει τὴν σύγχυσι καὶ καθυστερεῖ τὴν ἐμφάνισι τοῦ νέου πολιτισμοῦ πού ἀκολουθεῖ, ἀλλὰ δὲν ἦλθε ἀκόμη.

από παλαιά συλλάβει τὸ ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πνεῦμα καὶ τὴν εἶχε ἀποκρυσταλλώσει στὸν γνωστὸ μῦθο τοῦ Προδίκου γιὰ τὴν νεανικὴ ἐκλογή τοῦ Ἡρακλῆ ἀνάμεσα στὴν ἀρετὴ καὶ τὴν κακία.

Ἄν καὶ δέβαια τὸ σύμπτωμα αὐτὸ στὴν γενικότητά του ἔχει μίᾶ ἐπαναληπτικότητα, στοὺς καιροὺς μας ὅμως ἔχει τὴν ἐξῆς ἰδιαιτερότητα: Σήμερα ὁ νέος μπαίνει στὴ ζωὴ ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια, ὄχι σταδιακά, ἀλλὰ ἀπότομα. Τρόπον τινὰ βουτᾶει κατευθειαν στὰ θαθεῖα νερά, μπαίνει στὴν κοινωνία ὄχι μὲ τὸ πνεῦμα τῆς μαθητείας μόνο, μὲ τὴν παλαιὰ παιδικὴ ἀφέλεια, ἀλλὰ σὰν μέλος δρόν, πολὺ ἐνωρίτερα ἀπὸ ἄλλοτε. Ἀντιμετωπίζει ἀπὸ παιδὶ τὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς του, τὴν ἰδιομορφία καὶ τὰ προβλήματα τῆς σύγχρονης ζωῆς, ἐπηρεάζεται ἀπὸ αὐτήν, ἀλλὰ παράλληλα τὴν ἐπηρεάζει. Κατὰ ἓνα ποσοστὸ ὁ σημερινὸς νέος, ὁ ἔφηβος καὶ τὸ παιδὶ ἀκόμη, διαμορφώνουν τὴ σημερινὴ κατάσταση.

Μὲ ἄλλα λόγια τὸ σημερινὸ παιδί, ὁ σημερινὸς νέος, ὁ ἔφηβος διαμορφώνουν τὴ σημερινὴ κατάσταση.

Μὲ ἄλλα λόγια τὸ σημερινὸ παιδί, ὁ σημερινὸς νέος, δὲ ζεῖ στὸ θερμοκηπιακὸ περιβάλλον τοῦ οἰκογενειακοῦ του ἀσύλου καὶ τοῦ σχολείου, προφυλαγμένος ἀπὸ τὰ διάφορα κοινωνικὰ ρεύματα, ἀλλὰ μετέχει ἀπὸ νωρὶς στὸν γενικώτερο προβληματισμό, ποὺ ἀπασχολεῖ τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο. Ὅχι δέβαια πὼς δὲν ὑπάρχουν εἰδικὰ προβλήματα ποὺ ἀναφέρονται στὴν παιδικὴ καὶ τὴν νεανικὴ ηλικία, ποὺ ἀπαιτοῦν εἰδικὴ ἀντιμετώπιση, ἀλλὰ ὅπωςδήποτε δὲν ὑπάρχει ἡ παλαιὰ στεγάνωση. Ἐτσι καλῶς ἢ κακῶς ὁ σημερινὸς νέος εἰσέρχεται συντομότερα καὶ ἐντονότερα στὴν δίνη τῶν μεγάλων προβλημάτων καὶ στὴν πάλη τῶν ἰδεῶν, ἀπὸ ὅ,τι σὲ ὅποιαδήποτε ἄλλη ἐποχὴ. Καὶ τὸ

γεγονὸς αὐτὸ θέτει ἓνα ἰδιαίτερης σημασίας βασικὸ ἐρώτημα: Εἶναι ἡ νεολαία σήμερα μίᾶ ἀπὸ τίς κινουῦσες δυνάμεις στὴν ἱστορία;

Β'

Ἄν καὶ ἡ ἀπάντηση στὸ προηγούμενο ἐρώτημα μπορεῖ νὰ μὴ εἶναι κατηγορηματικὴ, ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι ὅτι ἡ σημερινὴ νεότης διεκδικεῖ ἓναν παρόμοιο ρόλο στὴν ἐξέλιξη τῶν μεγάλων θεμάτων τῆς ζωῆς μας. Ἐνας ἀπὸ τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους νομιμοποιεῖται ἐν μέρει αὐτὴ ἡ διεκδίκηση ἡγετικοῦ ρόλου ἀπὸ τὴν σημερινὴ νεολαία εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ἓνα μεγάλο χάσμα ἔχει δημιουργηθεῖ στὸν πολιτισμὸ τῶν ἡμερῶν μας καὶ τὸν ἀπειλεῖ μὲ κατάρρευση. Αὐτὸ τὸ χάσμα εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς παρακμῆς τοῦ πολιτισμοῦ στὸν ὁποῖο ζούσαμε ὡς τώρα. Ἐνας πολιτισμὸς ἄλλος ἔρχεται ἀλλὰ δὲν ἦλθε ἀκόμη. Βρισκόμαστε δηλαδὴ ἀπὸ ἄποψη πολιτισμοῦ σὲ ἓνα μεγάλο κενό. Τὴν πλήρωση αὐτοῦ τοῦ κενοῦ ποὺ δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν μεσοδασιλεία αὐτῆς τῶν πολιτισμῶν, ἐπιχειρεῖ νὰ καλύψει μὲ τὸν παλιό της, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμπειρία της ἡ γενεὰ ποὺ ἔρχεται καὶ νὰ δημιουργήσει τὴν ἐντύπωση, ὅτι ἡ ὑπόθεση τοῦ μέλλοντος ἐξαρτᾶται μόνον ἀπὸ τὴ δική της θέληση. Διαπιστώνοντας αὐτὴν τὴν πρωτοποριακὴ ἡγετικὴ φιλοδοξία τῆς γενεᾶς αὐτῆς, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ θέσουμε τὸ ἐρώτημα: Εἶναι ἐφικτὴ αὐτὴ ἡ φιλοδοξία καὶ ἐὰν ναὶ μὲ ποιὲς προϋποθέσεις; Καὶ γιὰ νὰ εἶναι σαφέστερο τὸ ἐρώτημα, πρέπει νὰ τεθεῖ ἀκριβέστερα. Εἶναι αὐτόνομη ἡ πρόθεση τῆς νεολαίας τῶν ἡμερῶν μας νὰ ἀναλάβει ἡγετικὲς πρωτοβουλίες τοῦ νέου πολιτισμοῦ ποὺ κυφορεῖται; Ὅταν λέγουμε αὐτόνομη ἐννοοῦμε τὴν ἰκανότητα ἐκείνη ποὺ θὰ δημιουργήσει κάτι σχεδὸν ἀπὸ τὸ μηδὲν ἢ τέλος πάντων μὲ τὴν μι-

κρότερη δυνατή εξάρτηση από το παρελθόν.

Αυτήν την τοποθέτηση του προβλήματος την επιβάλλουν οι κραυγές που ακούστηκαν σε μαζικά νεανικά ξεσπάσματα και που λένε περίπου: «Εκείνο που μας ενδιαφέρει τώρα είναι να γκρεμίσουμε. Σχέδια για το μέλλον απλούστατα δεν έχουμε. Πρὸς τὸ παρὸν μᾶς ἀρκεῖ τὸ γκρέμισμα».

Δὲν μπορεῖ ὅμως κανεὶς ἀναλύοντας τὸ σύνθημα αὐτὸ τῆς «κατεδαφίσεως» νὰ μὴ σταθεῖ καὶ νὰ μὴ ἐξετάσει δύο ἐκδοχές, πού νὰ τὸ αἰτιολογῶν: τὴν πρόφαση καὶ τὴν ἔντονη διαμαρτυρία. Ἡ πρόφαση σημαίνει ὅτι τὸ νεανικὸ κίνημα δὲν εἶναι αὐτόνομο, ἀλλὰ ἐντεταγμένο σὲ γενικότερα κινήματα τοῦ καιροῦ μας, στὰ ὁποῖα ἡ νεολαία λόγω τοῦ παλμοῦ της ἀποτελεῖ τὴν μαχητικὴ ἐμπροσθοφυλακὴ. Στὴν περίπτωση αὐτὴ τὸ σύνθημα τῆς κατεδαφίσεως ἀποσκοπεῖ στὴν ἐκμετάλλεση μιᾶς διάχυτης δυσαρέσκειας γιὰ μία δεδομένη κατὰστασι, μὲ ἀπώτερο στόχο τὴν ἐπιβολὴ μιᾶς ἄλλης λύσεως, πού ἤδη εἶναι ἐφηρμοσμένη κάπου ἄλλου. Στὴν προκειμένη περίπτωση βέβαια δὲν μπόρεῖ νὰ μιλάει κανεὶς γιὰ αὐτονομία τοῦ νεανικοῦ κινήματος. Ἀντίθετα ἡ ἐκδοχὴ τῆς ἔντονης διαμαρτυρίας γιὰ ὅτιδήποτε ἀναφέρεται στὴν χρεωκοπία τοῦ πολιτισμοῦ στὴν ἐποχὴ μας, ἐρμηνεύει σὲ κάποιο ποσοστὸ τὶς ἀκρότητες, τὶς ὁποῖες μπορεῖ νὰ ἐμφανίσει ἓνα τέτοιο κίνημα καὶ ἀξιώνει ὑψηλότερο βαθμὸ γνησιότητας καὶ αὐθορητισμοῦ.

Ἡ κριτικὴ καὶ ἡ διαμαρτυρία γιὰ τὴν πορεία τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων ἐκδηλώσεων ἐν γένει, ὑπῆρξε ἀνεκαθεν ἀφετηρία ἐξελίξεων καὶ προσόδου. Καὶ στὸν περασμένο αἰῶνα καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν χαραυγὴ του, πρωτοπόρα πνεύματα διετύπωσαν τὴν ἀνησυχία τους

γιὰ τὴν πορεία τῶν πραγμάτων, μὲ συνέπεια ὅμως νὰ ἀνοίξουν οἱ ἄσκοι τοῦ Αἰόλου σὲ κυκλοφορία διβλίων μὲ περιεχόμενο τὴν ἔντονη κριτικὴ τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ κριτικὴ εἶναι βέβαια ἀναπόφευκτη, ἀλλὰ ὄχι πάντοτε γόνιμη, γιατί ἀπαιτεῖ κριτήρια πού ἡ εὐρύτερη ἀποδοχὴ τῶν τελευταίων εἶναι πολὺ ἀμφίβολη ὑπόθεση.

Αὐτὴ λοιπὸν ἡ ἀναζήτηση κριτηρίων εὐρύτερας ἀποδοχῆς καὶ γενικώτερα προσανατολισμοῦ εἶναι ἔργο σοβαρὸ καὶ ὑπεύθυνο, πού προϋποθέτει μιὰ βαθειὰ ἐπίγνωση τῶν πραγμάτων. Στὴν ἱστορικὴ πορεία συναντᾶει κανεὶς προσωπικότητες, πού ἀπὸ τὶς πρῶτες δεκαετίες τῆς ζωῆς τους ἔκριναν τὸ παρελθόν, ἔδωσαν κάτι ἀπὸ τὴ δική τους δημιουργικὴ πνοὴ φέρνοντας νέα μηνύματα στὴν ἀνθρωπότητα. Αὐτὰ ὅμως προῆλθαν ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὴν γόνιμη πρωτοβουλία ἀτομικῶν πνευμάτων.

Στὸν καιρὸ μας ὅμως ἡ ἀμφισβήτηση παίρνει τὴν μορφή κραυγῶν ἀνευθύνων μαζῶν, πού καλύπτουν κατὰ κανόνα τὶς γνήσιες καὶ δημιουργικὲς φωνὲς τῶν χαρισματούχων πνευμάτων, μὲ συνέπεια νὰ κινδυνεύει νὰ καταποντισθεῖ ἡ ποιότητα μιᾶς γνήσιας πνευματικῆς δημιουργίας στὴν λαοθάλασσα τῆς μετριότητας πού ἐμφανίζεται δυναμικὰ ἰσχυρή.

Γ'

Ὑστερα ἀπὸ τὶς διαπιστώσεις αὐτὲς καὶ μὲ τὸ δεδομένο ὅτι βρισκόμαστε σὲ μιὰ μεσοβασιλεία πολιτισμῶν δημιουργεῖται μιὰ εὐλογη ἀνησυχία μήπως ὁ νέος αὐτὸς παράγοντας στὴ διαμόρφωση τοῦ νέου πολιτισμοῦ, ἡ εἰσβολὴ αὐτῆ τῶν νεανικῶν μαζῶν στὸ προσκήνιο τῆς ἱστορίας χωρὶς πυξίδα, ἐπιτείνει τὴν σύγχυση καὶ καθυστερεῖ τὴν ἐμφάνιση τοῦ νέου πολιτισμοῦ πού ἀκολουθεῖ, ἀλλὰ δὲν ἦλθε ἀκόμη.

Γιατί, όπως δείχνουν τὰ πράγματα μέχρι τώρα, αὐτὴ ἢ ἐν γένει πρωτοβουλία τῆς νέας γενεᾶς ἐξαντλεῖται σὲ ἔργο καταδράσεως, ποὺ ἂν δὲν ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλα βήματα θετικά, κινδυνεύουμε νὰ μείνουμε ἀπὸ ἀποψη πολιτισμοῦ ἄστεγοι. Γι' αὐτοῦ τοῦ εἶδους ὅμως τὰ βήματα χρειάζονται προϋποθέσεις, βάσεις, κάποιο τέλος πάντων στήριγμα. Τὸ γκρέμισμα ἔστω καὶ ἂν κριθεῖ ὡς ἐνέργεια ἀναγκαία, δὲν εἶναι ἀρκετὸ γιὰ τὴν θεμελίωση τοῦ νέου πολιτισμοῦ ποὺ ἀναμένεται.

Στὴν ἐποχὴ μας, οἱ παλαιὲς δυνάμεις ἔχουν σὲ μεγάλο βαθμὸ φθαρεῖ καὶ φαίνονται κουρασμένες βιολογικά καὶ ἠθικά ἀνίκανες νὰ ἀναλάβουν ἔργο πρωτοποριακὸ, καθοδηγητικὸ. Οἱ νέες δυνάμεις, ὅσες τέλος πάντων ἀξιώνουν νὰ φαίνονται τέτοιες, παρουσιάζονται πολὺ ἀρνητικὲς καὶ ἐνῶ ἔχουν κατὰ κάποιο τρόπο βιολογικά καὶ ἠθικά τὸ δίκιο μὲ τὸ μέρους τους, δὲν ἔχουν τὴν πνευματικὴ ἀντικειμενικότητα, θετικότητα καὶ ψυχραιμία γιὰ νὰ μορφοποιήσουν τὰ γεγονότα ποὺ ἔρχονται. Οἱ φθαρμένες δυνάμεις χαρακτηρίζονται ὡς ἢ ἀπόλυτη ἀρνηση τοῦ μέλλοντος καὶ οἱ νέες ὡς ἢ ἀπόλυτη ἀρνηση τοῦ παρελθόντος. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν νὰ ὑπάρξει μία γέφυρα, ἢ ὁποία θὰ ἔχει προορισμὸ νὰ ἐνώσει τὸ παρελθὸν μὲ τὸ μέλλον, νὰ μεταβάλλει τὶς δύο ἀρνήσεις σὲ μία θέση, νὰ καλύψει τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ κενό.

Καὶ ἡ ἀνάγκη αὐτὴ προκύπτει ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἱστορία δὲν ἀρχίζει κάθε φορὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχή. Δὲν ἀρχίζει μὲ τὸν καθένα μας καὶ τὴ δική μας ἱστορικὴ παρουσία. Μυριάδες παρουσίες προηγήθηκαν πρὶν ἀπὸ ἐμᾶς καὶ μὲ τὸν παλμὸ τους χαράξανε δρόμους καὶ κλείσανε ἄλλους, ποὺ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τοὺς ἀνοίξει.

Ἡ ἱστορία ἔχει συνέχεια. Ὁ ἄνθρωπος

στὰ πρῶτα ἱστορικὰ του βήματα -τότε ποὺ ἦταν ἐλεύθερος ἀπὸ κάθε ἱστορικὸ φραγμὸ- δὲν εἶχε συναίσθηση τῆς ἐλευθερίας του, ἐνῶ σήμερα, ποὺ ἔχει αὐτὴ τὴ συναίσθηση, δὲν εἶναι πιά ὅπως καὶ ὅσο θὰ ἤθελε ἐλεύθερος. Κάθε πράξη ἐλευθερίας ποὺ εἶχε πάρει ἱστορικὴ μορφή στὸ παρελθόν, ποὺ ἐγίνε οἰκοδόμημα καὶ μᾶς στεγάζει, ἀποτελεῖ καὶ ἓνα περιορισμὸ γιὰ τὸ παρὸν καὶ προεξόφληση τῆς δικῆς μας σημερινῆς ἐλευθερίας. Κάθε λοιπὸν ἱστορικὸ προηγούμενο βαρραίνει ὡς ἀντικείμενο, βαρραίνει ὡς ὕλη σὲ ὅποιον ἔρχεται στὸν κόσμον μίαν ἡμέραν ἀργότερα. Αὐτὸ βέβαια μᾶς ἀναγκάζει νὰ περιορίσουμε τὴν ἐλευθερία μας καὶ νὰ δεχθοῦμε τὸ παρελθόν ὡς κάτι δεδομένο. «Οἱ ἄνθρωποι -σημειώνει ὁ Παναγ. Κανελλόπουλος σχολιάζοντας τὴν ἀποψη αὐτὴ σὲ ἓνα παλαιότερο δοκίμιον- ζώντας μέσα σὲ ἓνα δῖλημμα ἢ πρέπει νὰ ἀρνηθοῦν ὅλοι μαζί τὰ πάντα, νὰ σπάσουν καὶ νὰ συντρίβουν κάθε τι ποὺ ὑπάρχει ἐμπρὸς τους, μέσα τους, γύρω τους, ξαναγυρίζοντας μὲ τὴ συνείδηση τῆς ἐλευθερίας στὴ βαρβαρότητα -πράγμα ποὺ θὰ ἀποτελοῦσε μίαν παράδοξον καὶ λογικὰ ἐκκεντρικὴν χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας- ἢ παίρνοντας γιὰ δεδομένο ὅ,τι ἔχει γίνει ἱστορικὰ ὡς τὸ σήμερα νὰ συνεχίσουν τὸν δρόμον τους πρὸς τὴν κατεύθυνση ποὺ ἐπιτρέπει ἢ καὶ ποὺ ἐπιβάλλει πολλὰ φορὰς τὸ πλούσιον καὶ πολυσύνθετον αὐτὸ δεδομένο».

Εἶναι λοιπὸν φανερὸ ὅτι ἂν θέλουμε νὰ δημιουργήσουμε τὸ μέλλον, πρέπει νὰ δεῖξουμε σεβασμὸ πρὸς τὸ παρελθόν καὶ νὰ τὸ ἀξιοποιήσουμε, γιατί ὁποῖος λείπει ὅτι ἐνδιαφέρεται μόνον γιὰ τὸ μέλλον, ἀγνοώντας τὰ περασμένα, δὲν ξέρει τί λείπει. Διότι καὶ ἂν ἐμεῖς θελήσουμε νὰ ἀγνοήσουμε τὸ παρελθόν δὲν μᾶς ἀγνοεῖ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μᾶς κυβερνᾷ κατὰ τρόπον ἄδηλον καὶ σήμερα.

Δ'

Φθάνει όμως ή επίκληση άπλώς και μόνο του παρελθόντος για να στηρίξει τó κύρος του και να άποτελέσει θεμέλιο για τόν σχεδιασμό του μέλλοντος; Μήπως τά είκονοκλαστικά κηρύγματα τών νέων τής εποχής μας, έχουν αίτιολογημένα έπιχειρήματα; Και έδω χρειάζεται μία διευκρίνιση. Με τά προηγούμενα δείξαμε τήν κατά κάποιo τρόπο αναγκαστική σύζευξη του παρελθόντος με τó παρόν και άσφαλώς και με τó μέλλον και τó άδύνατον τής άνεξαρτητοποίησης του παρόντος άπό τó παρελθόν. Ή αξιολόγηση όμως του παρελθόντος και ó καθοδηγητικός του χαρακτήρας για τούς νέους είναι μία ύπόθεση που άπαιτεί μία διακριτική άνάλυση. Γιατί -όπως έγραφε και ó 'Αλέξ. Τσιριντάνης- «δυστυχώς με τήν πάροδο του χρόνου διαπιστωνόταν ότι τó παρελθόν ήταν συγχρόνως και εμπόδιον για τήν πρόοδο τής άνθρωπότητας, διότι δέν ήταν καθαρό μέταλλο, ήταν μετάλλευμα, που περιείχε και πολλές άλλες προσμείξεις. Δέν έφερε δηλαδή μέχρι τις ήμέρες μας τόν άνεκτίμητο και άναντικατάστατο θησαυρό τών ιερών παραδόσεων, έσυρε έως έμας και αίσχη και για να άπαρηνηθεί ó άνθρωπος αυτά τά αίσχη άρνήθηκε και τó καθαρό μέταλλο». Τó παρελθόν, τó παρόν, γιατί όχι και τó μέλλον, ό,τι έχει καταγραφεί και θα καταγραφεί στην άνθρώπινη ιστορία είναι συνυφασμένο με τά θετικά και άρνητικά άποτελέσματα τής άνθρώπινης προσπάθειας, τής πάλης με άλλα λόγια άνάμεσα στο καλό και τó κακό. Με όποιοδήποτε κριτήριο να δει κανείς τó παρελθόν, τήν άνθρώπινη αυτή περιπέτεια, θα διαπιστώσει τά μεγαλεία και τις άθλιότητες που συγκροτούν αυτό τó μετάλλευμα, τó όποιο άναλύουν και αξιολογούν οι ιστορικές και κοινωνικές έπιστήμες. Μπορεί βέβαια να

προβληθεί ότι οι άθλιότητες ύπερτερούν ποσοτικά άπό τις μεγάλες πράξεις και δίνουν τόν τόνο στο παρελθόν. Άλλά τó μεγαλείο τής πνευματικής άνόδου και τής καλλιέργειας του ήθους, που προάγουν ποιοτικά τόν πολιτισμό και δίνουν τήν μεγάλη αξία στους φορείς του, είναι άκριβώς ή πάλη τών όλίγων, ή πορεία τών εκλεκτών άπέναντι στο ρεύμα.

Ή προβολή όμως τών άδυναμιών του παρελθόντος και ή άποσιώπηση και ή παρερμηνεία τών θετικών άποτελεσμάτων του συνετέλεσαν να θεωρηθεί τούτο ως άπαξία, πράγμα που δημιούργησε τó κλίμα τής ψυχικής άσφυξίας τήν όποία αισθάνεται ó νέος μέσα στο πνευματικό κενό του καιρού μας που πλανάται.

Με τó παρελθόν λοιπόν διαβεβλημένο σαν αξία και με τούς σύγχρονους φορείς του άποδυναμωμένους είναι δυνατή μιá γόνιμη έπαφή με τά έπαναστατημένα νειάτα του καιρού μας, που να έχει θετικά άποτελέσματα στην κυοφορία ενός νέου πολιτισμού; Γιατί είναι πλέον γεγονός ότι οι παράγοντες του πνευματικού πολιτισμού έχασαν τήν όδηγητική τους έπαφή με τόν άνθρωπο γενικά, ιδιαίτερα όμως με τούς νέους. Ή νέα αυτή γενεά χωρίς όδηγητικές αξίες, θεωρεί σαν όδηγητική αξία τόν εαυτό της, τά νειάτα της, γίνεται αυτή δι' αυτήν «πάντων χρημάτων μέτρον» και βαδίζει με τήν έντύπωση ότι τó καλύτερο που έχει να κάνει είναι να μην ακούει κανένα άλλον, καμμία άλλη αξία. Και όμως παρά τις δυσμενείς αυτές προϋποθέσεις είναι άπαραίτητη αυτή ή γεφύρωση του χάσματος τών γενεών. Πώς όμως θα γίνει αυτό, δηλαδή ή άποκατάσταση τής έπαφής και συγκεκριμένα ή αναστήλωση του κύρους τών παργόντων του σημερινού πνευματικού κόσμου, έναντι τής νεολαίας; Άσφαλώς όχι με προστάγματα μόνον, ούτε πάλι με

κολακεῖες καὶ ὑποχωρήσεις, πὺ ἐπιδεινώνουν τὴν κατάρρευση τοῦ κύρους. Γίνεται μὲ τὸν ἀγῶνα, μὲ τὴν πρόσκληση τῆς νεολαίας νὰ συναγωνισθεῖ στὸν καλὸ αὐτὸν ἀγῶνα. Καὶ ὅταν ἡ νεολαία δεῖ αὐτὴν τὴν προσπάθεια σὰν πραγματικότητα, τότε καὶ ἡ ἀποκατάσταση τοῦ κύρους θὰ ἀρχίσει νὰ γίνεται πραγματικότητα. Γιατὶ ὁ ἀγωνιστὴς ἔχει κύρος πάντοτε καὶ ἔναντι πάντων.

Καὶ ὁ πνευματικὸς αὐτὸς ἀγῶνας θὰ ἐκφράζεται πρωταρχικὰ μὲ μία ζωὴ συνέπειας, εὐλικρίειας καὶ ἀνιδιοτέλειας καὶ θὰ συμπληρώνεται μὲ τὴν αὐτογνωσία καὶ τὴν ἀπαραίτητη σεμνότητα τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ ἀντιμετωπίζει μὲ σοβαρότητα καὶ σεβασμὸ τὴν ζωὴ καὶ τὸν ἄνθρωπο καὶ ἰδιαίτερα τὸν νέο. Μὲ τέτοιες προϋποθέσεις πνευματικῆς γνησιότητας καὶ ἐπιγνώσεως εἶναι δυνατὸν ὁ ἀγῶνας τῶν ὠριμωτέρων νὰ ἀποτελέσει προσκλητήριον σάλπισμα γιὰ τὴν συμμετοχὴ καὶ τῶν νεωτέρων σὲ τέτοιου εἶδους προσπάθειες. Μὲ μία τέτοια εὐγενική ἄμιλλα, μὲ μία κατανομὴ εὐθύνων στὸν κοινὸ ἀγῶνα μεταξὺ νέων καὶ παλαιῶν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀξιοποιηθεῖ ἡ ὠριμότητα, ἡ πρῶμην ἔστω ὠριμότητα τῆς σημερινῆς νεολαίας. Ὁ ἀγῶνας εἶναι τὸ καλύτερο ἐκπαιδευτήριον καὶ ἡ κοινὴ πάλη γίνεται ὁ ἀγωγὸς πὺ μεταγγίζει τὸ αἶσθημα τῆς εὐθύνης ἀπὸ τοὺς βετεράνους στοὺς «εὐέλπιδες» τῆς νέας γενεᾶς. Ἄν ἕνα τέτοιο πρᾶγμα ἐπιτευχθεῖ, ὁ ὑγιὴς ἀνθρωπισμὸς, πὺ εἶναι πάντοτε τὸ θεμέλιο ἐνὸς πραγματικοῦ πολιτισμοῦ, θὰ ἔχει κάνει ἕνα σημαντικὸ βῆμα γιὰ νὰ κερδίσει τὴ νεολαία. Ἄλλὰ τὸ πρῶτο βῆμα γι' αὐτὴν τὴν προσέγγιση εἶναι ἀποδοχὴ τῶν παλαιότερων τῶν σκιῶν καὶ τῶν πλανῶν τοῦ παρελθόντος καὶ τῆς ἐποχῆς τους καὶ ἡ ἀναγνώριση τοῦ δικαίωματος τῶν νεωτέρων γιὰ μία ὑγιέστερη καὶ δικαιο-

τερη κοινωνία καὶ προσέτι ἡ συναίσθησι τῶν νέων, ὅτι δὲν εἶναι ἀκόμη ὠρῆμοι νὰ ἔχουν ἐγκυρη γνώμη σὲ θέματα, ὅπου ὄχι μόνον ἡ γνωριμία μὲ τὶς ιδέες τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ ἡ προσωπικὴ πείρα καὶ κρίση εἶναι ἀπαραίτητα. Γιὰ μία τέτοια ὑπεύθυνη προσέγγιση τῆς νεότητος ὑπάρχει βασίμη ἐλπίδα ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἀποδώσει καρπούς. Εἶναι κάτι πὺ ὄσες φορὲς ἐπιχειρήθηκε ὑπεύθυνα καὶ μὲ συνέπεια ὠδήγησε σὲ θετικὰ ἀποτελέσματα. Καὶ στὸ κάτω κάτω καὶ τὸ τμήμα ἐκεῖνο τῆς νεολαίας τὸ ὅποιο ἴσως θὰ εἶναι ἀριθμητικὰ ὀγκωδέστερον πὺ δὲν θὰ ἀνταποκριθεῖ σὲ τέτοιου εἶδους ἀγωνιστικὰ προσκλητήρια, πὺ συνδέονται μὲ τὴν καλλιέργεια τοῦ ἠθους καὶ τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης, θὰ εἶναι στερημένο οὐσιαστικῶν ἐπιχειρημάτων καὶ ἀναπολόγητο γιὰ τὴν ἀπόρριψη μᾶς τέτοιας προσεγγίσεως μὲ τὸν κόσμον ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος ἐκφράζει τὶς ἀξίες πὺ συνδέονται μὲ τὸ παρελθόν.

Ε΄

Γιὰ νὰ εἶναι ἀποδοτικὴ αὐτὴ ἡ συνάντηση τῶν γενεῶν θὰ πρέπει νὰ ὑπερνεκρηθεῖ καὶ μία ἄλλη προκατάληψη, πὺ ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν νεωτέρων: ὅτι δηλαδὴ τὸ χρονικὰ νεώτερον εἶναι ἀναντίρρητα καὶ ἀξιολογικὰ καλύτερον, πὺ ἀποτελεῖ τὸ ἀντίρροπον τοῦ συντηρητισμοῦ καὶ πὺ ἀπὸ τὴ πλευρὰ του ἐξωραΐζει τὰ περασμένα καὶ κατακρίνει καθετὶ τὸ σύγχρονον. Καὶ οἱ δύο αὐτὲς ἀντίληψεις συνιστοῦν τὸ φαινόμενον τῆς εἰδωλολατρίας τοῦ χρόνου.

Ἡ κοινὴ ἐμπειρία μᾶς πληροφοροεῖ γιὰ τὸν φυσικὸ κανόνα τῆς ἀδιάκοπης μεταβολῆς τῶν πραγμάτων, στὸν ὅποιο ὑπόκεινται καὶ οἱ ἀνθρώπινες ὑποθέσεις, τουλάχιστον στὴν ἐπιφανειακὴ τους ὄψη. Τὸ κατὰ πόσον ὅμως ἡ μεταβολὴ εἶναι πρὸς τὸ ἀξιολογικὰ ἀνώτερον, πρὸς τὸ καλύτε-

ρο, αυτό είναι κάτι, τὸ ὁποῖο ἐπιδιώκου-
με νὰ γίνει, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει φυσικὴ ἀνα-
γκαιότητα πρὸς τοῦτο. Αὐτὴ ἡ πρόοδος
στὴν πραγμάτωση ἀξιῶν μέσα στὴν ἱστο-
ρικὴ ἐξέλιξη εἶναι αἴτημα, εἶναι ἐπιδίω-
ξη, εἶναι ἔργο καὶ καρπὸς ἐνσυνείδητης
ἀνθρώπινης προσπάθειας. Ἔτσι φθάνει
κανεὶς στὸ κέντρο τοῦ προβλήματος ποῦ
ἀπασχολεῖ τὸν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος κρίνει
τὸν πολιτισμὸ καὶ ποῦ ἡ λύση του ἀποτε-
λεῖ σημεῖο συναντήσεως τῶν γενεῶν. Καὶ
τὸ βασικὸ πρόβλημα, ποῦ θὰ πρέπει νὰ
βρεῖ τὴ λύση του θὰ εἶναι ἡ ἀνέυρεση κρι-
τηριῶν γιὰ τὴν εὐρύτερη ἀποδοχὴ ἀξιῶν,
ποῦ θὰ ὀρίζουν τὸν δρόμο πρὸς τὴν πρόο-
δο. Παράκαμψη αὐτοῦ τοῦ προβλήματος
καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς νέους
ποῦ ἐπαναστατοῦν «ἐνάντια στὸ κατεστη-
μένο τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ» θὰ ἐσή-
μαινε τὴν παράδοση στὶς ἀκραῖες θέσεις
μᾶς ἐπαναστατικῆς ιδεολογίας, ποῦ θὰ
συμπαράσχει σὲ κατεδάφιση καὶ ὅλα τὰ
θετικὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ μὲ ἀπρό-
βλεπτες συνέπειες γιὰ τὸ μέλλον. Βέβαια
ἡ ζωὴ ζητάει ἀλλαγές, ἂν θέλουμε νὰ ἐπι-
ζήσουμε, ποῦ ἂν δὲν γίνονται θὰ μᾶς κοστί-
σουν ἀκριβά. Ἡ πάλι τῶν τάξεων ἀνα-
νεώνει τὸ ὕλικὸ τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ μό-
νον ἡ πάλι τῶν ιδεῶν ἀλλάζει πραγμα-
τικὰ τὴν κοινωνία, ἂν ἐπιβάλλεται νὰ
ἀλλάξει.

Ἡ ἐποχὴ μας εἶναι ἀδύνατη σὲ ικανό-
τητα συνθέσεως καὶ σὲ ἰδανικά. Οἱ κα-
ταγγελίες καὶ τὰ παράπονα δὲν μποροῦν
νὰ δημιουργήσουν ἰδανικά, εἶναι ἴσως
κάποιο μέσο ἀνόδου στὴν ἀρχή, ἀλλὰ δὲν

ἐξασφαλίζουν ἓνα πραγματικὰ ἀνώτερο
ἐπίπεδο ζωῆς. Γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἡ εὐτυ-
χία δὲν εἶναι μόνον ὕλικη κατάσταση, ἔχει
ἀκόμη καὶ μιὰ σπουδαιότατη πλευρά, τὴν
πνευματικὴ καὶ πρέπει νὰ ἔχουμε ὑπ' ὄψη
μας αὐτὴν τὴν πνευματικὴ, ἠθικὴ καὶ θρη-
σκευτικὴ πλευρὰ τῆς ζωῆς, ὅταν καταπι-
νόμαστε μὲ τέτοια προβλήματα.

«Ὅταν διακηρῦσσουμε ὅτι θέλουμε δι-
καιοσύνη, ἐλευθερία, παιδεία καὶ τὰ πα-
ρόμοια, ὑψώνουμε ἓνα ἠθικὸ πρότυπο, τὸ
ὁποῖο θεωροῦμε οὐσιαστικὸ γιὰ τὴν μελ-
λοντικὴ μας εὐτυχία. Πρέπει ὅμως νὰ
ἔχουμε στέρεο θεμέλιο σὲ αὐτὸ τὸ πρότυ-
πο. Τὸ ἀπλὸ ἀποκούμπι, δηλαδή ὅ,τι μᾶς
ταιριάζει τὴν κάθε στιγμὴ, εἶναι σὰν τὴν
κινούμενη ἄμμο καὶ δὲν μᾶς ἐξασφαλίζει
θεμέλιο. Πρέπει νὰ ἔχουμε οἴγουρες γυνῶ-
μες, πεποιθήσεις, πίστη σὲ ἓναν ἠθικὸν
νόμο, σὲ ἓνα εἶδος δικαιοσύνης καὶ νὰ εἴ-
μαστε πρόθυμοι νὰ τὸ ὑποστηρίξουμε, ὅσο
καὶ ἂν μᾶς στοιχίξει»- ἔγραφε στὰ δύσκο-
λα χρόνια τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πο-
λέμου μιὰ καταξιωμένη προσωπικότητα
τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς Μεγάλης Βρετ-
τανίας, ὁ *sir Stafford Cripps*, ὁ ὁποῖος
στὴν συνέχεια καταλήγει σὲ σαφέστερη
καὶ συγκεκριμένη πρόταση: «Ὁ χριστια-
νισμὸς χαρίζει ἀκριβῶς στοὺς νέους αὐ-
τὸν τὸν ἠθικὸ κώδικα, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ
κρίνουν τὶς θεωρίες καὶ τὶς πράξεις, ποῦ
σχετίζονται μὲ τὸ μέλλον. Ὁ ἀληθινὸς
χριστιανικὸς τρόπος σκέψεως δὲν θὰ τοὺς
ἀφήσει ποτὲ σὲ ἀμφιβολία γιὰ τὸ τί εἶναι
δίκαιο καὶ σωστό».

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΤΗΣ

Ἡ κοινωνικὴ παθολογία τῆς ἐποχῆς μας, κάθε τόσο μᾶς ἐκπλήττει μὲ φαινόμενα ἀκραίας καὶ παράλογης συμπεριφορᾶς στὶς σχέσεις μεταξύ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἴδιας τῆς οἰκογένειας ἢ τῆς ἴδιας τῆς κοινωνίας. Διαπιστώνουμε δηλαδή ἐκρήξεις βίας, ἐγκληματικῆς συμπεριφορᾶς καὶ προκλητικῆς ἀνηθικότητας. Πόσες φορές δὲν συγκλονισθήκαμε ἀπὸ ἄγριες δολοφονικῆς πράξεις, ἀκόμη καὶ μεταξύ ἀνηλίκων, ἀπὸ στυγνὲς καταστάσεις καταπίεσης καὶ ἀνήκουστης ἐκμετάλλευσης παιδιῶν καὶ γυναικῶν; Ἀλλὰ καὶ πόσα κοινωνικὰ ἀποστήματα δὲν ἀποκαλύπτονται καθημερινά, σὸ ἀνελέητο κυνηγητὸ τοῦ εὐκόλου καὶ ἄδικου καὶ ἀνήθικου πλουτισμοῦ; Διερωτώμαστε σὲ κάθε μία ἀπὸ τὶς παραπάνω περιπτώσεις, τί φταίει καὶ κατάντησε ἔτσι ἡ κοινωνία μας. Καὶ ἀπαντήσεις δίνονται πολλές καὶ ποικίλες: Φταίει ἡ οἰκογένεια, τὸ σχολεῖο, ἡ πολιτεία, ἡ ἐκκλησία, τὸ σάπιο κοινωνικὸ περιβάλλον. Καμία ἀπὸ αὐτὲς τὶς αἰτίες δὲν ἀποκλείουμε. Ὅμως τοὺς προαναφερθέντες παράγοντες ποῖος τοὺς δημιουργεῖ; Δὲν εἴμαστε ὅλοι ἐμεῖς, ποὺ στελεχώνουμε αὐτοὺς τοὺς τομεῖς καὶ δραστηριοποιούμαστε στὶς ἐπιμέρους ἐκδηλώσεις τους;

Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀποποιηθῆ τὶς προσωπικῆς του εὐθύνες γιὰ ὅ,τι συμβαίνει γύρω μας. Ὅμως στὴν προσπάθεια ἐντοπίσεως τῶν ἀρνητικῶν κοινωνικῶν φαινομένων, εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρξει ἀπόλυτη εὐλικρίνεια καὶ πνεῦμα ἀναλήψεως εὐθυνῶν. Νὰ ξεκινήσουμε ἓνα αὐτοέλεγχο στοὺς τομεῖς ποὺ καθένας ἀνήκει καὶ νὰ ἀναζητήσουμε τὴν ρίζα τοῦ κακοῦ. Ἐπιγραμματικὰ ἄς ἀναφερθοῦμε στὶς βάσεις - ἀξίες τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἡ οἰκογένεια ἔχει σήμερα λόγους ὑπάρξεως; Πολλοὶ ἐναντιώνονται στὸν πανάγχο αὐτὸ θεσμό, ποὺ ὄντως εἶναι τὸ κύτταρο τῆς κοινωνίας. Ἰσχυρίζονται, ἐν ὀνόματι ἐνὸς ἀκρατοῦ φιλελευθερισμοῦ, ὅτι δὲν χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος τὰ δεσμὰ τῆς οἰκογένειας καὶ πρέπει νὰ ἀφεθῆ ἐλεύθερος νὰ διαλέξει ὅποιο τρόπο συμβιώσεως θέλει. Ὅμως, ἡ Ἱστορία, μᾶς ἔχει ἀποδείξει ὅτι ὁ γάμος καὶ ἡ οἰκογένεια, ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κοινωνία ὄλου τοῦ βίου, ἐδημιούργησε ἔθνη, κράτη, πολιτισμούς. Πατέρας καὶ μητέρα θυσιάζουν στὴν κοινὴ ἀγάπη καὶ τὴν ἀφοσίωση, πολλὲς ἀτομικῆς ἐλευθερίες, γιὰ νὰ δημιουργήσουν τὴν συνέχεια τῆς ζωῆς τους, τὰ παιδιά τους. Νά, λοιπόν, πρωταρχικὸ χρέος γιὰ τὴν στήριξη τῆς νεολαίας μας, ἡ προετοιμασία, ἡ ἐκπαίδευση καὶ ἡ θωράκιση μὲ ἀκατάλυτες ἀξίες, τῶν μελλοντικῶν γονέων. Ἀντίθετα μὲ τὰ πρότυπα τῆς τηλεοράσεως ποὺ ἐξυμνοῦν τὴν εὐκολὴ καὶ ἀνεργάτιστη ζωὴ καθὼς καὶ τοὺς ἐφήμερους ἔρωτες, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐμπνεύσουμε στὴ νέα γενιὰ ἀξίες γιὰ τὴν στήριξη τοῦ οἰκογενειακοῦ θεσμοῦ, ἐγκράτεια καὶ προσωπικὸ ἀγῶνα σὸ ἄθλημα τῆς ἀγάπης, ποὺ εἶναι τὸ μοναδικὸ θεμέλιο ἐνὸς ἀκηλίδωτου γάμου καὶ μᾶς εὐλογημένης οἰκογένειας. Ἄν κάθε μιὰ οἰκογένεια προσφέρει μιὰ τέτοια ἀτμόσφαιρα στὰ μέλη της, ἰδιαίτερα στὰ παιδιά, τότε αὐτόματα ἡ κοινωνία μας θὰ εἶναι λιγώτερο ἐκτεθειμένη στὶς ὀλέθριες μᾶστιγγες τῶν ναρκωτικῶν καὶ τοῦ ἑπῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς πολυποικιλῆς ἐγκληματικότητας. Στὴν πορεία αὐτῆ, τῆς φροντίδας γιὰ τὴν ἀγωγή τῶν παιδιῶν μας, ἡ χριστιανικὴ ἀνθρωπολογία, ὅπως ἐκφράσθηκε ἀπὸ τοὺς Πατέρες καὶ ἐιδικώτερα ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη Χρυσόστομο, εἶναι ἀσφαλῆς ὁδη-

γός: «Μὴ τοίνυν τῶν παίδων ἀμελῶμεν, εἰ-
δότες ὅτι τῶν κατὰ Θεὸν αὐτοῖς εὖ διακει-
μένων, καὶ κατὰ τὸν παρόντα βίον ἔσονται
εὐδόκμοι καὶ λαμπροί!».

Μετὰ τὴν οἰκογένεια, ἡ εὐθύνη γιὰ τὴν
πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ συγκρότηση τῶν νέων
περνάει στὸ σχολεῖο. Ὁ Δάσκαλος στὴν
πρωτοβάθμια ἐκπαίδευση καὶ ὁ Καθηγητὴς
στὴν δευτεροβάθμια, ἐπωμίζονται τὸ δύσκο-
λο ἔργο νὰ μεταδώσουν στοὺς μαθητές τους,
πέραν ἀπὸ τὸ καθαυτὸ γνωστικὸ ἀντικεί-
μενο καὶ τὰ ἄλλα ἀντικείμενα τοῦ παιδευ-
τικοῦ ἔργου. Ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότη-
τος, καλλιέργεια ἀξιῶν καὶ ἀρετῶν ποὺ
ἐστηρίξαν τὸν ἀνθρώπινο πολιτισμὸ, ἠθικὴ
θωράκιση καὶ προετοιμασία γιὰ κοινωνικὴ
προσφορά, σὲ ἓνα κόσμο μὲ τόσες ἀντιπα-
λότητες. Ἔτσι θὰ ἀξιοποιηθῇ τὸ ὄπλοστά-
σιο τῶν γνώσεων, ποὺ, χάρις στὴν μεγάλῃ
ἀνάπτυξη τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς πληροφορι-
κῆς ἀφειδώλευτα παρέχονται στὴ νέα γε-
νιά. Κάτω ἀπὸ αὐτὲς τίς προϋποθέσεις, θὰ
διευκολύνεται καὶ τὸ ἔργο τῆς τριτοβάθμιας
ἐκπαίδευσης. Οἱ πανεπιστημιακοὶ Διδάσκα-
λοι θὰ εἶναι σὲ θέση νὰ μεταδώσουν τὰ στοι-
χεῖα καὶ τίς κατακτήσεις τῶν ἐπὶ μέρους
ἐπιστημῶν, μὲ καλῦτερο τρόπο, ἐφόσον θὰ
ἀπευθύνονται σὲ ὄριμες καὶ συγκροτημέ-
νες φοιτητικὲς προσωπικότητες. Βέβαια
αὐτὸ εἶναι τὸ εὐκαταῖο, ἀλλὰ δὲν θὰ παρα-
λείπεται, ὡς ζητούμενο, ἡ προσωπικὴ ἀκτι-
νοβολία καὶ ἡ ὁλοκλήρωση τῶν ἀκαδημαϊ-
κῶν διδασκάλων, ποὺ θὰ στηρίξουν τὰ ὁρά-
ματα καὶ τίς προοπτικὲς τῶν νέων μας, γιὰ
ἐπιτυχία καὶ κοινωνικὴ καταξίωση.

Αὐτὰ τὰ ὅποια ἡ οἰκογένεια καὶ τὸ σχο-
λεῖο θὰ ἐπιτύχουν στὸ ἔργο τῆς ἀγωγῆς τῶν
νέων, εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ στηρίξει ἡ ὀργα-
νωμένη Πολιτεία. Τὸ συντεταγμένο κράτος,
ποὺ τὸ δημοκρατικὸ μας πολίτευμα ἔχει
θεσπίσει, εἶναι ὑποχρεωμένο πλέον, μὲ σύγ-
χρονες δομὲς καὶ φιλόνηρωπη ἀντίληψη νὰ

συντρῆξει στὴν ἀξιοποίηση τῆς νεολαίας
μας. Ἐξασφάλιση θέσεων ἐργασίας, μὲ ἴσους
εὐκαιρίες γιὰ ὅλους καὶ ἀξιοκρατικὰ κρι-
τήρια, εἶναι μιὰ προτεραιότητα στὶς δρα-
στηριότητες τοῦ Κράτους. Στήριξη τῆς
οἰκογένειας καὶ τοῦ σχολείου, στὴν εὐρύ-
τερη ἔννοιά τους, ὅπως προαναφέραμε, μὲ
κατάλληλα μέσα οικονομικῆς στήριξης καὶ
κοινωνικῆς ἀρωγῆς, εἶναι πρωταρχικὴ ἀπο-
στολὴ τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἀνάγκη,
λοιπόν, καὶ ἡ ἐπ'ἀνδρωση τοῦ κράτους μὲ
στελέχη καὶ ὑπαλλήλους, ἐκπαιδευμένους
στὰ σύγχρονα συστήματα ἐργασίας, ἀλλὰ
καὶ μὲ ἐπίγνωση τῆς κοινωνικῆς ἀποστο-
λῆς τους. Τὸ ἀντιπροσωπευτικὸ - βουλευ-
τικὸ μας σύστημα νὰ κατοχυρώνει μὲ θε-
σμικὲς - νομοθετικὲς ρυθμίσεις τὴν δίκαιη
κατανομὴ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τὴν
μέριμνα γιὰ ἀρτιώτερη παροχὴ παιδείας καὶ
τὴν συμπαράσταση στὶς ἀσθενέστερες κοι-
νωνικὲς τάξεις. Ἐπειτα οἱ σύγχρονες ἐξε-
λίξεις στὴν κοινωνικὴ παθολογία, ποὺ
προέρχεται ἀπὸ τὸ ἀχόρταγο κυνηγητὸ τοῦ
εὐκόλου κέρδους, πρέπει νὰ ὀδηγήσουν τοὺς
κρατοῦντες στὴν ἐπιλογή ἱκανῶν καὶ
ἄφθαρτων συνεργατῶν, ὥστε νὰ ἀποφευ-
χθοῦν ἐπαναλήψεις ἀπαράδεκτων κοινωνι-
κῶν φαινομένων (χρηματισμοὶ ἀθέμιτοι,
χρηματιστηρικὲς ἀπάτες, δομημένα ὁμόλο-
γα, ἐμπόριο ἀνθρώπινον ὑπάρξεων, θάναση
ἐκμετάλλευση ἀνηλίκων κ.ο.κ.). Νὰ ἀξιο-
ποιηθοῦν τὰ προγράμματα τῆς Εὐρωπαϊ-
κῆς Ἐνώσεως, γιὰ τοὺς ἐπὶ μέρους παρά-
γοντες τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως. Στήρι-
ξη τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, ἐκσυγχρο-
σμὸς τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς ναυτιλίας,
προβολὴ ἐπιχειρηματιῶν καὶ ἐργοδοτῶν, ἐν
γένει, μὲ ἀνθρώπινο πρόσωπο καὶ κοινωνι-
κὴ προσφορά.

Συνδετικὸς ἱστὸς τῆς κοινωνίας μας καὶ
τοῦ παιδευτικοῦ ἔργου, ποὺ ἀπευθύνεται
στὴν νεολαία, εἶναι ἀναμφισβήτητα ἡ Ἐκ-
κλησία. Ἡ ἔκφραση καὶ ἡ βίωση τοῦ Χρι-
στιανικοῦ Μηνύματος ἀπὸ ὅλους τοὺς εἰς

Χριστὸν πιστεύοντας. Ζητᾶμε καλὲς οἰκογένειες, καλὰ σχολεῖα, καλὴ πολιτεία. Ὅμως σὲ τελευταία ἀνάλυση ὅλοι μας δὲν συγκροτοῦμε αὐτὲς τὶς κοινωνικὲς ἀξίες; Χρειάζεται λοιπὸν καὶ ἡ πνευματικὴ καλλιέργεια ποὺ θὰ στηρίζεται στὴν Χριστιανικὴ Ἀλήθεια. Αὐτὴν ποὺ συγκροτεῖ τὸν θεομὸ τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ὡς θεόδοτος ὄργανισμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ποιμένες καὶ ποιμαινομένους. Στὴν πορεία τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας μετὰ Χριστὸν, ἡ προσφορὰ τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας εἶναι ἀνεκτίμητη καὶ καλύπτει ὅλες τὶς ἐκφάνσεις τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Χάρις στὴν προσφορὰ αὐτῆ, ἔχει δημιουργηθῆ ὁ Ἑλληνικὸς καὶ ὁ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὸς πολιτισμὸς καὶ κατ' ἐπέκταση αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ, ἀφοῦ οἱ ρίζες του ἀπλώνονται στὴν ἀρχαιοελληνικὴ γραμματεία, στὴν χριστιανικὴ Ἀποκάλυψη καὶ στὸ ρωμαϊκὸ - βυζαντινὸ δίκαιο.

Στὶς ἡμέρες μας ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία προσφέρει ἀφειδώλευτα πνευματικὴ στήριξη καὶ παντοειδῆ συμπαράσταση σὲ ὅλους, ὅσοι κατοικοῦν τὸν τόπο αὐτό, ἀνεξάρτητα καταγωγῆς καὶ πιστεύω. Ἄν κάποιος παρουσιάζονται ἐλλείμματα καὶ ἀστοχίες, ἐξ αἰτίας ἀνικάνων καὶ ἀδυνάτων ποιμένων, ποὺ, εὐτυχῶς, ἀποκαλύπτονται καὶ ἀπομονώνονται, δὲν εὐθύνεται ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Χριστιανικὴ Ἀλήθεια γιὰ τὰ φαινόμενα αὐτά. Μεγάλη ὅμως ἡ εὐθύνη καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν ἐκπροσώπων τῆς ἐκκλησίας, ἀπὸ τοῦ ἐπισκόπου μέχρι τοῦ τελευταίου μοναχοῦ, ποὺ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναστρέφονται καὶ νὰ πολιτεύονται, σύμφωνα μὲ τὶς ἐπιταγὲς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ εἰδικώτερα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι χαρακτηριστικὸς ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Ἅγιος Συμεὼν ὁ Νεὸς Θεολόγος σκιαγραφεῖ τὴν ἀποστολὴ τοῦ ἱερέως μέσα στὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας: «... Ἱερουργοῦν τὸ Εὐαγγέλιον μὲ πνεῦμα ταπει-

νώσεως καὶ ζοῦν ἀμεμπτῆ ζωῆ, παρέστησαν προηγουμένως τὸν ἑαυτὸ τους στὸν Κύριο καὶ παρουσίασαν πνευματικὰ τὴν ἐσωτερικὴ τους λατρεία μέσα στὸ ναὸ τοῦ σώματός τους ὡς θυσία τελεία, ἀγία, εὐάρεστη, καὶ ἔγιναν δεκτοὶ καὶ ἐμφανίστηκαν στὸ ἄνω θυσιαστήριον καὶ προσφέρθηκαν ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα Χριστὸν ὡς προσφορὰ τέλεια στὸν Θεὸ καὶ Πατέρα καὶ μεταβλήθηκαν καὶ μεταμορφώθηκαν εἰς Χριστὸν ὁ ὁποῖος πέθανε γιὰ μᾶς, ἀναστήθηκε μὲ τὴ δόξα τῆς θεότητος. Μὲ τέλεια ταπεινωσὴ νύχτα καὶ μέρα μετανοοῦν καὶ πενθοῦν καὶ μὲ δάκρυα παρακαλοῦν ὄχι μόνον γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ ποίμνιον ποὺ τοὺς ἐμπιστεύθηκαν καὶ γιὰ τὶς ἅγιες ἐκκλησίες τοῦ Θεοῦ ὅλου τοῦ κόσμου...»².

Ἔσοι προαναφέρθηκαν συνιστοῦν τὴ βάση τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος, στὸ ὁποῖο ζοῦμε. Ἄν αὐτὸ σήμερον παρουσιάζει σημεῖα σήψεως, ἄς ἀναζητήσῃ καθένας μας τὴν ρίζα τοῦ κακοῦ. Τὴν προσωπικὴ ὑστέρηση στὸ ἄθλημα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης, ποὺ ὑποδαθμίστηκαν στὶς ἡμέρες μας. Ἄς φροντίσῃ καθένας μας νὰ ἀξιοποιήσῃ καὶ ἐπαυξήσῃ τὰ καλὰ καὶ ὑγιῆ στοιχεῖα ποὺ ὑπάρχουν ἀκόμη στὴν οἰκογένεια, στὸ σχολεῖο καὶ τὴν Ἐκκλησία τῆς Πατρίδος μας. Εἶναι χρέος ἐπιτακτικὸ γιὰ τὰ παιδιά μας καὶ τὰ παιδιά ποὺ ἔρχονται. Στὸ προσκλητήριον τῆς προσφορᾶς εἶναι ἀνάγκη ἐπιδιώσεως ἢ ἀνταπόκρισής μας.

I. Γ. Κ.

Βοηθήματα:

1. Β. Χαρώνη: «Παιδαγωγικὴ Ἀνθρωπολογία Ἰω. Χρυσόστομου» 1993, τ. Α' κεφ. 651.
2. Ἄγιος Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου: «Ἀλφαβητικὰ Κεφάλαια» ἐκδ. Ἰ. Μ. Σταυρονικήτα 2005, κεφ. ΚΔ', σ. 349.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Είναι πολύ ευχάριστη ή διαπίστωση ότι, ένα μεγάλο ποσοστό των νέων μας, τελειώνοντας το Λύκειο, έχουν την επιθυμία να προχωρήσουν σε Πανεπιστημιακές σπουδές, με σκοπό την απόκτηση ενός πτυχίου, το οποίο, κατά τεκμήριο, θα τους δίνει τη δυνατότητα μίας αξιοπρεπούς εργασίας και μίας κοινωνικής καταξίωσης.

Παρ' όλα όσα συμβαίνουν σήμερα στα 'Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ίδρύματα και τα όποια οδηγούν σε μία υποβάθμιση σπουδών, αντί να συμβαίνει το αντίθετο, όπως γίνεται σε όλα τα Πανεπιστήμια της Ευρώπης, εν τούτοις, βλέπει κανείς τους νέους μας, με αισιοδοξία και λαχτάρα να προετοιμάζονται για τις πανελλήνιες εξετάσεις, στοχεύοντας στην κατάκτηση της φοιτητικής ιδιότητας σε κάποιο Τμήμα Πανεπιστημιακό ή των ΤΕΙ. Είναι φυσικό αυτό να συμβαίνει τη σημερινή εποχή, στην οποία επικρατεί ή αποψη ότι, για να επιτύχει κανείς στη ζωή του, θα πρέπει να έχει ένα ή περισσότερα πτυχία τα όποια θα αντιπροσωπεύουν υψηλής στάθμης γνώσεις. Όμως, αυτή είναι ή μία πλευρά του ζητήματος στην όποια ή σημερινή κοινωνία έδωσε βαρύτητα μεγαλύτερη από όσο θα έπρεπε. Δεν είναι μόνο το πτυχίο που ανοίγει την πόρτα της επιτυχίας στη ζωή. Υπάρχουν και άλλες δυνατότητες που οδηγούν σε μιά επιτυχημένη ζωή. Και εδώ επικεντρώνεται ένα μεγάλο θέμα, αυτό της παροχής κατευθυντήριων πληροφοριών για διεξόδους επαγγελματικής δραστηριότητας, τις όποιες οι νέοι μας αγνοούν. Η έλλειψη ενός σωστού συστήματος επαγγελματικού προσανατολι-

σμού των νέων που φοιτούν στο Λύκειο, είναι μία από τις κυριώτερες αιτίες αποπροσανατολισμού, στην απόφαση που παίρνουν συμπληρώνοντας τις δηλώσεις προτίμησης για εισαγωγή σε κάποιο Τμήμα ΑΕΙ ή ΤΕΙ. Ός αποτέλεσμα του φαινομένου αυτού είναι και το γεγονός ότι, πολλοί νεοεισερχόμενοι στα ΑΕΙ ή ΤΕΙ σπουδαστές, δεν γνωρίζουν ποιές είναι οι δυνατότητες επαγγελματικής δραστηριότητας, όταν αποκτήσουν το πτυχίο. Έτσι, αρκετοί φοιτητές ανακαλύπτουν κατά τη διάρκεια των σπουδών τους ότι, και να πάρουν το πτυχίο τους δεν θα έχουν προοπτικές αξιοποίησής του. Έτσι, συνεχίζουν τις σπουδές, χωρίς ένθουσιασμό και χωρίς προσανατολισμό για τη μελλοντική σταδιοδρομία τους. Τις συνεχίζουν, διότι δεν έχουν άλλη επιλογή. Αυτό, είναι ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα για τη σημερινή νεολαία μας. Για άλλους, ή εισαγωγή σε κάποιο Τμήμα ΑΕΙ ή ΤΕΙ, το όποιο ήταν δεύτερης επιλογής, τους απογοητεύει και εγκαταλείπουν τις σπουδές, αναζητώντας άλλες διεξόδους. Για τους έχοντας την οικονομική δυνατότητα, οι σπουδές σε κάποιο Κολλέγιο, Παράρτημα Πανεπιστημίου του έξωτερικού, αποτελεί μιά κάποια λύση. Λύση, επίσης, για την κατηγορία αυτή των υποψηφίων σπουδαστών, είναι και οι σπουδές στο έξωτερικό. Δηλαδή, συμπερασματικά, το πρόβλημα των εισαγωγικών εξετάσεων για ανώτατες σπουδές στη χώρα μας, είναι οξύτατο. Και να σκεφθεί κάποιος ότι, ή εξωσχολική προετοιμασία, στα φροντιστήρια, για τις πανελλήνιες εξετάσεις, κατά τη διάρκεια των

τριῶν τάξεων τοῦ Λυκείου, κοστίζει πολύ σέ χρήμα καί κόπο καί ἐπί πλέον δημιουργεῖ μία μεγάλη ψυχική καταπόνηση τῆς οἰκογένειας.

Τὰ παραπάνω, ἀποτελοῦν μία μικρὴ μόνο πτυχή τοῦ ὅλου προβλήματος τῶν εισαγωγικῶν ἐξετάσεων γιὰ τὰ ΑΕΙ καί ΤΕΙ στὴ χώρα μας. Ὅλοι, ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιὰ θέματα ἐκπαιδευτικὰ καί ὅσοι ἀντιμετωπίζουν τὴν ἀπαράδεκτη κατάσταση τοῦ τρόπου εισαγωγῆς στὴν Ἀνώτατη Ἐκπαίδευση, ἔχουν ἐπισημάνει, ἐδῶ καί ἀρκετὰ χρόνια, τὴν ἀνάγκη τῆς ἀμέσου ἀλλαγῆς τοῦ συστήματος. Ἐχουν προταθεῖ, κατὰ καιροῦς, διάφορες λύσεις τοῦ προβλήματος. Ὅλοι οἱ εἰδικοί, συμφωνοῦν στὴν ἀποδέσμευση τοῦ Λυκείου ἀπὸ τὶς εισαγωγικὲς ἐξετάσεις. Ἔτσι μόνο, τὰ μαθήματα τοῦ Λυκείου θὰ ἀποκτήσουν τὴν πρέπουσα σημασία τους, γιὰ μιὰ σφαιρική μόρφωση σὲ ὅλα τὰ γνωστικὰ ἐπίπεδα καί ὄχι ὅπως γίνεται σήμερα, νὰ ἐπικεντρώνεται τὸ ἐνδιαφέρον μόνο στὰ μαθήματα κλειδιά γιὰ τὴν εισαγωγή στὰ Πανεπιστήμια. Μὲ λίγα λόγια, τὸ ὑπάρχον σύστημα νοσεῖ καί ἀπαιτεῖται ἄμεση ἀντιμετώπισή του. Δὲν παίρνει ἀναβολὴ τὸ θέμα καί θὰ πρέπει νὰ ἐνταχθεῖ στὶς ἄμεσες προτεραιότητες ἀντιμετώπισής του ἀπὸ τὴν πολιτεία. Στὸ θέμα αὐτό, δὲν χωροῦν πολιτικὲς ἀντιπαλότητες. Τὰ θέματα Παιδείας, εἶναι ἐθνικὰ καί ζωτικῆς σημασίας γιὰ τὸ μέλλον τῆς χώρας μας.

Μία ἐνδιαφέρουσα πρόταση εἶναι, ἡ ἴδρυση Κολλεγίων διευτοῦ φοιτήσεως, στὰ ὁποῖα θὰ γίνεται προετοιμασία γιὰ τὴν εισαγωγή τῶν σπουδαστῶν στὰ Πανεπιστήμια. Αὐτὰ θὰ ἔχουν Τμήματα κατὰ κλάδους ἐπιστημῶν μὲ ὁμοειδῆ μαθήματα καί οἱ πτυχιούχοι τῶν Κολλεγίων αὐτῶν θὰ εἰσάγονται στὰ ΑΕΙ καί ΤΕΙ ἀνάλογα μὲ τὴ βαθμολογία τοῦ πτυχίου των. Ποιοὶ θὰ εἰσάγονται στὰ Κολλέγια αὐτά, καθὼς καί ἡ ὅλη δομὴ καί λειτουργία τους, θὰ καθορισθοῦν μετὰ ἀπὸ σοβαρὴ μελέτη Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς Πανεπιστημιακῶν καί ἄλλων εἰδικῶν, σὲ θέματα ὀργανώσεως Ἀνωτάτων Ἐκπαι-

δευτικῶν Ἰδρυμάτων.

Ὅμως, δὲν εἶναι μόνον τὸ θέμα τῶν εισαγωγικῶν ἐξετάσεων ποῦ ἀπαιτεῖ σοβαρὲς καί ἀναγκαῖες ἀλλαγές. Εἶναι πολὺ σοβαρὸ καί τὸ ὅλο θέμα ἀναβαθμίσεως καί ἐκσυγχρονισμοῦ λειτουργίας τῶν Πανεπιστημίων μας. Ἔγιναν οἱ πρώτες ἀλλαγές μὲ τὸν ψηφισθέντα νέο Νόμο Πλαίσιο. Ζήσαμε τὶς σφοδρὲς ἀντιδράσεις τῆς ἀριστερῆς μειοψηφίας καί τὸ ἰδεολογικὸ πλῆσιμο ἐγκεφάλου ποῦ κάνουν στὴ σπουδάζουσα νεολαία, ὥστε νὰ βρῖσκεται στὴν πρώτη γραμμὴ ἐξεγέρσεως γιὰ κάθε μεταρρυθμιστικὴ προσπάθεια ἀναβαθμίσεως τῶν σπουδῶν στὰ ΑΕΙ καί ΤΕΙ. Τέτοια νοσηρὴ κατὰπτωση ἰδεῶν μόνο στὴ χώρα μας διαπιστώνεται.

Τὸ φαινόμενο ἔχει τὶς αἰτίες του. Οἱ βαθύτερες αἰτίες βρῖσκονται στὰ θέματα ἀγωγῆς γενικὰ τῆς νεολαίας μας. Οἱ νέοι μας ζοῦν μέσα σὲ μιὰ ἀνεργάτιστη κοινωνία, μὲ τὰ μέλη τῆς νὰ βιώνουν μιὰ ἀγχώδη ζωὴ, χωρὶς πίστη στὶς ἠθικὲς ἀξίες μὲ ἀπαξίωση ἐθνικῶν καί θρησκευτικῶν ἰδεωδῶν καί χωρὶς προοπτικὲς γιὰ τὸ μέλλον τῆς οἰκογένειας καί ἰδιαίτερα γιὰ τὸ μέλλον τῆς νεολαίας. Οἱ νέοι ἀπὸ τὴν ἐφηβικὴ ἡλικία, ἀφήνονται νὰ ἐθίζονται στὴν εὐκολὴ ζωὴ, ὑποκείμενοι στὴ ἀντιγραφὴ εὐτελοῦς καί ὑπόπτου διαγωγῆς προσώπων, μὲ φανταχτερὴ προβολὴ ἀπὸ τὰ ΜΜΕ καί κυρίως ἀπὸ τὰ κανάλια τῆς τηλεόρασης, χωρὶς νὰ ὑπάρχει κάποια, ἔστω στοιχειώδης, ἀντίρροπος δύναμη ἀπὸ τὴν πολιτεία, ἡ ὁποία, προφανῶς, δὲν ἔχει ἀντιληφθεῖ ἀκόμη τὸ πρόβλημα. Θὰ πρέπει ὅμως, νὰ ποῦμε ἐδῶ ὅτι, εὐτυχῶς, δὲν εἶναι γενικὸ τὸ φαινόμενο. Μία μερίδα τῶν νέων μας, λόγω οἰκογενειακῶν ἀρχῶν καί φροντίδων, πορεύεται μὲ συγκεκριμένους στόχους ἐξελιξέως τῆς ζωῆς των καί συγκρότησης πνευματικῶς ὀλοκληρωμένης προσωπικότητας. Εἶναι οἱ νέοι αὐτοὶ ποῦ προπορεύονται τῶν ἄλλων, σὲ ὅλο τὸ φάσμα τῶν σπουδῶν τους, μὲ συγκεκριμένους καί ὑψηλοὺς στόχους μορφώσεως. Εἶναι οἱ νέοι αὐτοὶ ποῦ σκέ-

πτονται σοβαρά τη μελλοντική σταδιοδρομική τους κοινωνία.

Μία ακόμη αιτία της άπαραδέκτου καταστάσεως που επικρατεί στα 'Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ίδρύματα της χώρας μας, είναι ο σφιχτός κομματικός έναγκαλισμός της σπουδάζουσας νεολαίας. Έχουμε ζήσει την έμπάθεια που επικρατεί μεταξύ των φοιτητών που ανήκουν στις διάφορες παρατάξεις και την άπαραδέκτη συμπεριφορά ορισμένων φοιτητών άριστερών και άκροαριστερών παρατάξεων, προς τους καθηγητές των. Πότε άραγε θα σταματήσει αυτή ή πλήγη που κατεβάζει το επίπεδο των Πανεπιστημίων μας;

Ο νέος Νόμος Πλαίσιο, θέτει πολλά προβλήματα των Πανεπιστημίων μας, στις σωστές βάσεις, για μια όρθολογική αναβάθμιση της λειτουργίας των, όμως, θα πρέπει να γίνουν και άλλες αλλαγές που να ολοκληρώνουν το θέμα αυτό, όπως ή οικονομική ενίσχυση, ή ανάπτυξη της έρευνας και των μεταπτυχιακών σπουδών, ή ρύθμιση για την αυτότέλεια των Πανεπιστημίων κ.λ.π.

Η ύλοποίηση των ύλικοτεχνικών και οικονομικών αναγκών και ή αναβάθμιση και έκσυγχρονισμός της λειτουργίας των Πανεπιστημίων μας, μπορεί να έπιτευχθεί μετά από τις σχετικές διαδικασίες μελέτης και διαλόγου όλων των φορέων που σχετίζονται με τα ΑΕΙ και ΤΕΙ και τα θέματα εκπαίδευσης σ' αυτά. Την ποιότητα όμως του «έσωτερικού κόσμου» των νέων μας, ποιά μέτρα θα την αναβαθμίσουν; Ποιά έπιτροπή έμπειρογνωμόνων θα μελετήσει σοβαρά το θέμα και θα προτείνει λύσεις;

Και τί είδους θα είναι αυτές; Θα στοχεύουν στην πνευματική οικοδομή ψυχών;

Είναι άλήθεια και άκούγεται από όλους, ότι βρισκόμαστε σε μια έποχή μιμητισμού του άλλότριου κακέκτυπου με επικάλυψη προσελκυστική. Σε μια έποχή, χωρίς ένθουσιαστικά όράματα για το μέλλον. Σε μια έποχή, που βρισκόμαστε ακόμη υπό την καθοδήγηση και τον έναγκαλισμό των πολιτικών κομμάτων. Σε μια έποχή που θριαμβεύει ή καταποσσύνη, ή άναίδεια, ή άσέβεια προς κάθε ιερό και όσιο και ό χλευασμός της προσωπικότητας του άλλου.

Ίσως διερωτηθούν μερικοί. Μά, έτσι είναι ή κοινωνία μας σήμερα; Μήπως υπερβάλλουμε; Ός ένα άρκετά μεγάλο βαθμό έτσι είναι ή πραγματικότητα. Βέβαια, δέν μπορεί να άγνοήσει κανείς και τη μερίδα εκείνη της κοινωνίας μας, που κρατά άκόμη καλά τις άρχες και τις παραδόσεις του έθνους μας. Διατηρεί τον σεβασμό προς τις οικογενειακές παραδόσεις και τη θρησκεία. Σ' αυτή τη μερίδα της κοινωνίας μας, στηρίζεται ακόμη ή ύγειής έλληνική ταυτότητα της χώρας μας. Αυτή ή μερίδα της κοινωνίας όμως, έχει και τη μεγαλύτερη ευθύνη για να άποτιναχθεί από την κοινωνία μας το ρυπογόνο νέφος της παρακαμής και να συμβάλει στην με κάθε έφικτό μέσο, άναμόρφωση του ψυχικού κόσμου των νέων μας.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΜΒΡΙΑΣ

Όμότιμος Καθηγητής
Γεωπονικού Πανεπιστημίου Άθηνών

ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ

«*Η υγεία είναι κάτι, που οι άνθρωποι κάνουν, όχι κάτι, που οι άνθρωποι παίρνουν*».

Ivan Illish

«*Η Αγωγή Υγείας αποτελεί πλέγμα πολλών επιστημονικών κλάδων και στόχος της είναι η ενημέρωση και η γνώση για την καλή λειτουργία του σώματος και του νου*» (I. Satherland, 1984).

Στά πολλά και ποικίλα ενδιαφέροντα, που έχει ο άνθρωπος για τη ζωή της νεανικής του ηλικίας, πιστεύω ότι πρωτεύουσα σημασία πρέπει να κατέχει η κατάσταση της υγείας του, η προστασία και η προαγωγή της, αφού από αυτήν εξαρτάται, βασικά, το μέλλον της ζωής του, σε όλες τις διαστάσεις της.

Η υγεία (σωματική, ψυχοπνευματική, κοινωνική) είναι «*βασική συνιστώσα της ευτυχίας*» του ανθρώπου και είναι ευθύνη ατομική, περισσότερο, για τον καθένα μας και λιγότερο ευθύνη του Κράτους - Κοινωνίας, μέσα στα όποια ζούμε.

Από τα αρχαιότερα χρόνια υπήρξε η παρατήρηση (Πλάτων) -σήμερα ντοκουμέντάρεται επιστημονικά- ότι η κατάσταση της υγείας του ατόμου έχει σχέση με τον «τρόπο ζωής» (*lifestyle*), που διαμορφώνει το ίδιο το άτομο, για τον εαυτό του, μάλιστα κατά την περίοδο της νεανικής του ηλικίας.

Απευθυνόμενος προς νέους ανθρώπους, με την ιδιότητά μου ως ιατρού - συμβούλου,, θα μπορούσα -παραφράζοντας τον Μ. Βασιλείο- να τους πω, ότι και «*έξ ιητρικών αν ώφελοϊντο λόγων*»!

Μελέτες έχουν δείξει, ότι η αποφυγή του καπνίσματος και της παχυσαρκίας -δύο μεγάλων έχθρων της υγείας-

είναι, κυρίως, θέμα άγωγής και μορφώσεως του ατόμου έτσι, ώστε υγεία και παιδεία πρέπει να έχουν την προτεραιότητα του ενδιαφέροντος κάθε ανθρώπου, από τη νεανική του ηλικία. Ο εκπαιδευμένος -μορφωμένος άνθρωπος γνωρίζει, ότι πρέπει να προσέχει την υγεία του κατά τον καλύτερο τρόπο (Ε. Βορίδης, 2003). Έξακόσια χρόνια π.Χ., ο Πιπτακός ο Μυτιληναίος (ένας από τους 7 σοφούς της Αρχαίας Ελλάδος) είχε διαπιστώσει, ότι η γνώση, ή εκπαίδευση, δηλαδή η άγωγή για σωστό τρόπο ζωής, χαρίζουν, στο άτομο, και καλύτερη υγεία.

Από άποψη της Προληπτικής Ιατρικής, η άγωγή υγείας του ατόμου δεν συνιστά μία προπαγάνδα «ιατρικού ιδεαλισμού» ή «ναρκισσισμού του σώματος», ούτε ένισχυση καταστάσεως «υποχονδρίας». Η Προληπτική Ιατρική οφείλει να επιμένει στη σχολαστική φροντίδα της υγείας με τη σύνεση και το καθήκον, που πρέπει στην αξία της υγείας.

Ο Ίπποκράτης, πατέρας και δάσκαλος της Ιατρικής, πριν 2500 χρόνια, έλεγε: «*Αὐτὸς ποὺ φροντίζει τὴν υγεία, φροντίζει τὴν ἴδια τὴν ζωή*». Αλλά και εξ απόψεως πνευματικής, ή χριστιανική διδασκαλία όρίζει καθήκον έναντι της υγείας του σώματος. Η Αγία Γραφή λέει: «*Οὐκ οἰδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματος ἐστίν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ καὶ οὐκ ἐστὲ ἐαυτῶν*»; (Α΄ Κορ. στ΄ 19).

Ἄπο τότε πού ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνθηκε τὴν ὀδυνηρὴ κατάσταση τοῦ ὄργανισμοῦ του, τὴν ὁποία ὀνόμασε νόσο, συνειδητοποίησε τὴν ἀξία τῆς ὑγείας, τὴν ὁποία χαρακτήρισε «ὑπατο ἀγαθό» του. Χαρακτηριστικὸς εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ: «Υἡγεία καὶ εὐεξία θέλιον παντός χρυσίου» (Σοφ. Σειράχ, λ' 19).

Ὁ Παγκόσμιος Ὄργανισμὸς Ὑγείας (Π.Ο.Υ.) τὸ 1948 καθόρισε τὴν ὑγεία ὡς «κατάσταση πλήρους σωματικῆς, ψυχικῆς καὶ κοινωνικῆς εὐεξίας», πού σημαίνει, ὅτι ἡ ὑγεία δὲν εἶναι, ἀπλῶς, ἀπουσία νόσου ἢ ἀναπηρίας ἑνὸς ἀτόμου, σημαίνει ὅτι εἶναι κάτι περισσότερο καὶ βαθύτερο.

Βάσει τῆς παραπάνω οὐσιαστικῆς ἐννοίας τοῦ ὀρισμοῦ τῆς ὑγείας, οἱ ἀρμόδιοι ἐπιστήμονες, οἱ ὁποῖοι ὑπηρετοῦν ποικιλοτρόπως τὴν ὑγεία, δίνουν τὶς κατευθυντήριες ὁδηγίες, σχεδιάζοντας τὴν «Ἀγωγή Ὑγείας» (ὁ παλαιὸς ὀρισμὸς ἦταν «Ὑγειονομικὴ Διαφώιση») μὲ στόχο τὴν προστασία καὶ προαγωγή τῆς καὶ στὶς τρεῖς διαστάσεις τῆς: σωματικῆ, ψυχικῆ (πνευματικῆ) κοινωνικῆ. Πιστεύουν δέ, ὅτι ἡ ἀγωγή ὑγείας πρέπει νὰ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν... κούνια καὶ νὰ συνεχίζεται διὰ βίου, νὰ στηρίζεται δὲ στὸ σεβασμὸ ὄλων τῶν ἀξιών τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς.

Ἡ Ἱατρικὴ, σήμερα, λόγῳ τῆς ἐκπληκτικῆς, ὄντως, ἐξελίξεως τῆς Ἱατρικῆς τεχνολογίας («Τεχνο - Ἱατρικὴ») συχνά... «ἀλλοδρομεῖ». Ὁ «θόρυθος» τῶν μηχανῶν τῆς ἱατρικῆς τεχνολογίας «ἐκκλεψε» τὸ νοῦ τῶν γιατρῶν τῆς ἐποχῆς μας. Ὁ σύγχρονος γιατρός ἔπαψε νὰ ἀκούει καὶ νὰ μιλάει μὲ τὸν ἀσθενῆ του, ἔπαψε «νὰ διαθέτει τὴν ἰκανότητα νὰ εἶναι ἀληθινὸς θεραπευτῆς ψυχῆς καὶ σώματος, ἔπαψε νὰ ἔχει τὴν ἰκανότητα νὰ προσφέρει τὴν «ἴαση» ὡς Τέχνη, ὅπως τὴν καθώρισε ὁ Ἴπποκράτης (Φ. Παυλάτος, 2006).

Δὲν εἶναι ὅμως, μικρὴ ἢ μερίδα τῶν γιατρῶν, οἱ ὁποῖοι ἀσκοῦν προληπτικὴ καὶ θεραπευτικὴ ἱατρικὴ, μὲ τὴν ἐννοια τοῦ «ἀνθρώπινου ὄλου» κατὰ Ἴπποκράτην.

Οἱ σύγχρονοι ἱατροὶ δέχονται ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ σωματικὰ κύτταρα, ἐμπεριέχει καὶ «κύτταρα πνευματικά». Τὸ ἄτομο δὲν ἔχει μόνον τὴν «μηχανικὴ» τοῦ σώματος, ἔχει καὶ τὴν «ἀνθρώπινη φύση πού εἶναι μέσα στὸ σῶμα του». Εἶναι αὐτὸ πού ὀνομάζουμε πνευματικὴ διάσταση τοῦ ἀνθρώπινου ὄργανισμοῦ.

Ἐπανερχόμαστε στὴν ὑγεία (στὸ κείμενο, πάντα, τὴν ἐννοοῦμε μὲ τὶς τρεῖς διαστάσεις τῆς), ἡ ὁποία θεωρεῖται «ἐνα ἀπὸ τὰ βασικὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου». Καὶ ἀφοῦ εἶναι δικαιώμα, ἀναγνωρίζεται καὶ ὡς ἀξία, προστατεύεται καὶ προάγεται ἀπὸ τὸ ἄτομο καὶ τὴν κοινωνία.

Ἄλλὰ ἀτομικὸς καὶ κοινωνικὸς βίος, διεθνῶς, δείχνει δραματικὸς, μὲ ἄμεσες καὶ ἔμμεσες δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις στὴν καθόλου ὑγεία τοῦ ἀτόμου, τὸ ὁποῖο ἀγωνίζεται νὰ τὴν κατακτήσει.

Οἱ ἀρμόδιοι μελετητὲς πιστεύουν, ὅτι ἡ «παθολογία» τοῦ βίου τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου ὀφείλεται στὸν ὑλοζωιστικὸ τρόπο ζωῆς, στὸν κορεσμὸ τῆς εὐημερίας, στὴν ἡδονιστικὴ διάθεση, στὸν ἐγωκεντρισμὸ, στὴ φιλοσοφία τοῦ μηδενισμοῦ, στὴν ἀποπνευμάτωση τῆς ζωῆς, στὴν ζωὴ πού διέπεται ἀπὸ μιὰ «πνευματικὴ καὶ μεταφυσικὴ ἀδιαφορία». Σὲ μιὰ τέτοια βιοματικὴ κατάσταση διαταράσσεται τὸ ἀνθρώπινο οἰκοσύστημα, μὲ ἀποτέλεσμα καὶ τὴ νόσηση.

Ἄς δοῦμε, κάπως ἀναλυτικὰ, κάποιες συμπεριφορὲς ζωῆς, πού ἂν δὲν τὶς προσέξουμε, θὰ ἐπηρεάσουν βραχυπρόθεσμα καὶ μακροπρόθεσμα τὴν ὑγεία μας, μικραίνοντας τὸ προσδόκιμο τῆς ἐπιβιώσεώς μας.

1. Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, κάθε ἡλικίας, τρώει ὑπερβολικὰ σὲ ποσότητα καὶ κάνει κατάχρηση σὲ μερικὰ εἶδη τροφῆς (κρέας, λίπη, ἀλάτι, ζάχαρη). Ξεχνάει ὁ ἄνθρωπος τὸ ἀρχαῖο ρητό, «Μέτρον ἄριστον» καὶ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ «Πᾶν βρώμα, φάγεται κοιλία, ἔστι δὲ βρώμα βρώματος

κάλλιον» (Σοφ. Σειράχ, λστ' 18).

Ἡ ἱατρικὴ, στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα καὶ τὴν Αἴγυπτο, θεωροῦσε «πρῶτὴ αἰτία πασῶν τῶν ἀσθενειῶν» τὴν κατάχρηση τροφῆς. Ἡ παχυσαρκία (ἀπὸ τὴν πολυφαγία) εἶναι κακὸς δείκτης ὑγείας. Δυσάρεστο εἶναι τὸ γεγονὸς, ὅτι τὰ Ἑλληνόπουλα εἶναι τὰ πλέον παχύσαρκα παιδιὰ τῆς Εὐρώπης.

Πρὸ ἐτῶν ὁ Π.Ο.Υ. εἶχε ἐπισημάνει, ὅτι πρὶν τὸ Β' Παγκόσμιον Πόλεμον οἱ ἄνθρωποι καὶ τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου πέθαιναν ἀπὸ τὴν ὀλιγοφαγία καὶ τὴν πείνα, ἐνῶ σήμερον πεθαίνουν ἀπὸ τὴν... πολυφαγία καὶ τὴν λαίμαργία. Ἐνῶ ἐξακολουθοῦν νὰ πεθαίνουν, σήμερον, ἀπὸ πείνα καὶ δίψα, τὰ παιδιὰ τοῦ Τρίτου Κόσμου!

2. Ἰδιαιτέρα στὶς μέρες μας ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ διῶνει τὴν Ἐπικούρεια φιλοσοφία: τρυφηλότης καὶ διάθεση ἀπολαύσεως. Ἀπὸ πολὺ νέα ἡλικία κατανάλωση -συνεχῶς ἀυξανόμενα- καπνοῦ, καφέ, οἶνοπνευματωδῶν ποτῶν. Τὰ «μονοπάτια» αὐτά, ἔπειτα, ὀδηγοῦν, εὐκολότερα, στὴν χρῆση - δοκιμὴ ἐξαρτησιογόνων οὐσιῶν (ναρκωτικῶν) μὲ τὰ γνωστὰ τραγικὰ ἀποτελέσματα, στὴν ὑγεία καὶ τὴν ἴδια τὴν ζωὴ.

3. Τὸ σύγχρονον κλίμα τοῦ πανσεξουαλισμοῦ σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς. Ἀπὸ τὸ σκίτσον τὸ ἐρωτικὸ ὡς τὴν γυναικεία ἐνδυμασία καὶ τὴν κίνηση τοῦ σώματος, πρόκληση ἐρωτικῆς φαντασιώσεως. Ἐνα τέτοιο κλίμα ἔχει ὀδηγήσει τὸ νέο στὴν πρόωρη, ἀφύσικη, ἀνεύθυνη ἄσκηση τῆς σεξουαλικότητός του, ὑπερβολικά. Αὐτὸς ὁ «τρόπος ζωῆς» τοῦ νέου, πέρα ἀπὸ τὴν ἠθικὴ βλάβη τοῦ ἀτόμου, ὀδηγεῖ καὶ σὲ βλαπτικὰς ἐπιδράσεις τῆς ὑγείας, σωματοψυχικὰ καὶ κοινωνικά. Σεξουαλικῶς μεταδιδόμενα νοσήματα, ἀνεπιθύμητες ἐγκυμοσύνες, προβληματικὲς ἐρωτικὲς σχέσεις καὶ σεξουαλικὲς διαστροφές, φαρμακευτικὴ ἀντισύλληψη, ἀμβλώσεις, μὲ ὅλα τὰ δυσμενῆ συνακόλουθα τῆς βλαπτικῆς ἐπιδράσεως στὴν «καθόλου ὑγεία» τῶν ἐμπλεκόμενων ἀτόμων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

4. Οἱ φεμινίστριες καὶ οἱ φεμινιστὲς μὲ τὸ σύνθημα «ισότητα» τῆς γυναίκας μὲ τὸν ἄνδρα, κατάφεραν νὰ δημιουργήσουν ἕνα «νέο εἶδος» γυναίκας (ἀνδροποιημένη γυναίκα) ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνισή της ὡς τὴν ἐσωτερικὴ της (ἀλλαγὴ ψυχισμοῦ καὶ συμπεριφορᾶς).

Ἀπὸ ἱατρικὴ ἄποψη ἡ νέα, ἡλικιακά, ἀπελευθερὴ γυναίκα, εἶναι ζημιωμένη βιολογικά. Ἡ χρῆση τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν ἀντισυλληπτικῶν δισκίων τὴν ὀδήγησαν σὲ ἀνδρικὰ νοσήματα (δυσλιπιδαιμία, θρομβώσεις ἀγγείων, καρδιακὰ νοσήματα, κ. ἄ.), καταστάσεις ποῦ ἡ «φύση» τὴν προστάτευε, στὴν νέα ἡλικία, ἀπὸ τὶς νόσους αὐτές. Ἄν παραδιάξεις τὴ φύση σου, αὐτὴ σέ... ἐκδικεῖται!

Πρέπει νὰ ἔχουμε ὑπόψη, ὅτι ἄλλο εἶναι ἰσότης καὶ ἄλλο ἰσοτιμία τῶν δύο φύλων. Βιολογικῶς, ἐξ ἄλλου, δὲν ὑπάρχει ἰσότης τῶν δύο φύλων. Κοινωνικῶς, ὅμως, πρέπει νὰ ὑπάρχει ἰσοτιμία. Ἀφοῦ γνωρίζουμε, ὅτι στὸ στίβο τῆς ζωῆς (ἐπιστήμη, ἐπάγγελμα, κοινωνικὴ προσφορά, καὶ ἄλλα) πολλὲς φορὲς ἡ γυναίκα ἔχει ξεπεράσει τὸ ἀνδρικό φῶλον, χωρὶς μάλιστα, νὰ χάνει τὴν ὁμορφὴ «διαφορετικότητά» της, ὡς γυναίκας.

5. Τὰ σύγχρονα «προοδευτικά» μηνύματα μὲ κάθε τρόπο (μουσικὴ, χορός, διασκέδαση, θέατρο, λογοτεχνία, μικρὴ καὶ μεγάλῃ ὀθόνη, κ.λ.π.) ἀντὶ τῆς ὑποσχόμενης χαρᾶς, καὶ εὐτυχίας στὸν ἄνθρωπον τῆς ἐποχῆς μας, ἔφεραν τὸ ἄγχος, τὴ μελαγχολία, τὴν κατάθλιψη, τὴ «μοναξιά του στὸ πλῆθος», τὴν ἀπελπισία, μὲ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς αὐτοκαταστροφῆς του.

Τὰ λαϊκίστικα συνθήματα ἀπὸ τοὺς ἐπιτήδειους, ὅτι «δὲν ταιριάζει ἡ εὐφυΐα μὲ τὴν πίστη», ὅτι «δὲν συμβιβάζεται ἐπιστήμη μὲ εὐλάβεια», ὀδηγοῦν τοὺς νέους σὲ διαταραχὰς τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς τους, ἰδιαιτέρα δὲ αὐτοὺς ποῦ ἔχουν ἥσοονες ψυχοδιανοητικὲς ἀντιστάσεις, αὐτοὺς ποῦ δὲν στηρίζονται σὲ ἰδανικά καὶ ἀξίες τῆς ζωῆς. Ὁ Alexis Carrel (νομπελίστας

ιατροβιολόγος) συμβούλευε: «'Ας εμπιστευ-
θοῦμε τὴν ὑγεία μας στὴν ὁμορφιά τῆς Ἐπι-
στήμης, μὰ καὶ στὴν ὁμορφιά τοῦ Θεοῦ».

6. Γιὰ μιὰ καλύτερη ὑγεία τοῦ ἀτόμου
καὶ τῆς κοινωνίας, πρέπει καθένας, ὡς
ὑπεύθυνο ἄτομο, νὰ γνωρίζει τὴ σημασία
τῶν κληρονομικῶν νοσημάτων, τὴν τυχόν
γενετική ἐπιβάρυνση τοῦ γενεαλογικοῦ δέν-
δρου τῆς οἰκογενείας του. Προκειμένου νὰ
ἀποφασίσει τὴ δημιουργία οἰκογενείας,
κάθε σύγχρονος νέος ὀφείλει νὰ συμβουλευ-
θεῖ τὸν οἰκογενειακὸ του γιαιτρὸ ἢ ἓνα ἀρ-
μόδιο γενετιστὴ ἱατρὸ.

Εἶναι ἀνάγκη ἡ Ἀγωγή Ὑγείας νὰ ἀρ-
χίζει στὴ ζωὴ κάθε ἀτόμου ἀπὸ πολὺ - πολὺ
νωρίς, ἴσως ἀπὸ τὴν... κούνια.

Ἰδιαίτερα ὅμως πρέπει νὰ ἀποτελεῖ κα-
νόνα, ἀπὸ τότε ποὺ τὸ ἄτομο ἀναπτύσσει-
ται (μὲ τὴ σωστὴ διατροφή καὶ ἀνατροφή)
καὶ διαμορφώνεται σιγά - σιγά ἡ προσωπι-
κότητά του, ὁ ψυχικὸς χαρακτήρας του καὶ
ἀποκτᾷ «ἔξεις καὶ τρόπους τοῦ ζῆν», τὰ
«χούγια» του, ποὺ λέει ὁ λαός.

Στὶς μικρὲς ἡλικίες σιγά - σιγά ἀναπτύ-
σσεται καὶ ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ
ζωή, ἡ προσπάθεια πνευματικῆς βιώσεως.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔμαθε, ἀπὸ τὰ παιδι-
κά του χρόνια, νὰ ἀναγνωρίζει ὑπακοὴν στὸ
Θεό, ἐφαρμόζει καὶ τοὺς κανόνες ὑγιεινῆς
πὺρ συνειδητὰ καὶ ἀποφεύγει «ἐκτροπές»,
ποὺ θέτουν σὲ κίνδυνο τὴν ὑγεία. Ὁ ἄνθρω-
πος ποὺ δὲν ἔμαθε νὰ σέβεται τὸ Θεό, «οὔτε
τὸν ἑαυτό του σέβεται, οὔτε τὸ συνάνθρω-
πὸ του σέβεται, οὔτε καὶ τὴν ἀψυχη κτί-
ση». Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν γνωρίζει ὑπο-
χρεώσεις σὲ κανόνες ὑγιεινῆς καὶ προληπτι-
κῆς ἱατρικῆς.

Τὸ ἄτομο ποὺ διώνει πνευματικά, καλ-
λιεργεῖ τὴν ἔννοια τῆς καλωσύνης, τῆς ἀγά-
πης, τῆς ἀνθρωπιᾶς, καλλιεργεῖ, δηλαδή,
ἀρετὲς ποὺ βοηθοῦν στίς καλὲς του διαπρο-
σωπικὲς σχέσεις, στὴν κοινωνικὴ εὐεξία,

στὴν εἰρηνικὴ διαβίωση καὶ συμβίωση τῶν
ἀνθρώπων. Προστατεύει καὶ προάγει τὴν
τρίτη διάσταση τῆς ὑγείας, ἡ ὁποία συμπλη-
ρώνει τὴν πλήρη εὐεξία τοῦ ἀτόμου.

Ἡ ἐπίμονη ἀναφορὰ στὴ φροντίδα τῆς
ὑγείας, ἴσως ἐντυπωσιάζει ἰδιαίτερα. Ὅμως
ἡ μέριμνα γιὰ τὴν ὑγεία εἶναι ἀπὸ τίς πα-
λαιότερες ἐνασχολήσεις τοῦ ἀνθρώπου, γε-
γονὸς τὸ ὅποιο δείχνει τὴν ἀναγνώριση τῆς
ὑγείας ὡς ἀξίας καὶ δικαιώματος
στὴ ζωὴ.

Ἀπὸ αὐτὴ δὲ τὴν ἀνάγκη, τῆς συστη-
ματικῆς φροντίδας τῆς ὑγείας, γεννήθηκε
ἡ Ἱατρικὴ, ἡ ὁποία ἐφθασε, σήμερα, σὲ
ὑψηλὰ ἐπίπεδα Ἐπιστήμης καὶ Τέχνης καὶ
Φιλοσοφίας.

Τὴν καλὴ ὑγεία ἀτόμου καὶ κοινωνίας,
ἀσφαλῶς, δὲν προστατεύει ἢ προάγει μόνο
ἡ Ἱατρικὴ. Πολλοὶ ἄλλοι ἐπιστημονικοὶ
κλάδοι συμβάλλουν στὴ συνεχῆ βελτίωση
τῆς «καθόλου ὑγείας».

Ἡ ὑγεία ἀποτελεῖ «ὑπατο ἀγαθὸ» τοῦ
ἀνθρώπου καὶ ὁ Π.Ο.Υ. ἀπὸ τὸ 1989 ἐξέ-
δωσε ἓνα σύνθημα πρὸς ὅλο τὸν κόσμον καὶ
συνιστᾷ: «Πρέπει συνεχῶς νὰ μι-
λοῦμε καὶ νὰ ἐνεργοῦμε γιὰ
τὴν ὑγεία. Νὰ μιλοῦμε γιὰ νὰ
ἐνεργοῦμε γιὰ τὴν ὑγεία. Νὰ
μιλοῦμε γιὰ τὸ πῶς νὰ ἐνερ-
γοῦμε γιὰ τὴν ὑγεία».

Ἄς ἔχουμε, πάντα, στὸ νοῦ μας, ὅτι ἡ
ἀτομικὴ ὑγεία ἀντανაკλᾷ στὴν ὑγεία τοῦ
συνόλου (οἰκογένεια, κοινότητα, κοινω-
νία, φυλὴ, ἔθνος). Πολὺ εὐστοχα ἔχει εἰπω-
θεῖ, ὅτι «ἡ ὑγεία εἶναι... μεταδοτικὴ»!

Ἀγωγή ὑγείας ἐπιβάλλεται γιὰ τὸ ἄτο-
μο καὶ τὴν κοινωνία καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ
νὰ ἀρνηθεῖ τὸ καθήκον ἀπέναντι τῆς ὑγείας.

Δρ. ΜΙΧ. Θ. ΜΗΛΙΓΚΟΣ
Καρδιολόγος

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΜΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

«Όσοι ασκοῦν τὴν Ἱατρικὴ πρέπει νὰ ἔχουν καὶ νὰ ἀκολουθοῦν κατευθύνσεις ὅπως σεμνότητα, συστολή, λογικὴ κρίση, γαλήνη, ἔγκυρη γνώμη, ὑπεροχὴ θεία».

Ἴπποκράτης, «Περὶ εὐσημμοσύνης»

Οἱ γιατροὶ καὶ ὅσοι σπουδάζουν τὴν ἱατρικὴ ἐπιστήμη, γνωρίζουν πολὺ καλά, ἤδη ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἐκπαίδευσίς τους, πῶς ἡ λήψη ἐνὸς καλοῦ ἱστορικοῦ τοῦ ἀσθενοῦς τους ἀποτελεῖ τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς καθημερινῆς ἱατρικῆς πρακτικῆς. Ὁ ἰατρὸς ρωτᾷ καὶ ὁ ἀσθενὴς ἀπαντᾷ. Ὁ ἀσθενὴς ὑποδεικνύει καὶ ὁ ἰατρὸς ἀναζητᾷ τὴν πάθηση, τὴν αἰτία, τὴν παθογένεια... Καὶ προϋπόθεση ὅλων αὐτῶν: ἡ εἰλικρίνεια!

Τὰ ἱστορικά, ὅμως, δὲν ἀνταποκρίνονται μόνον στὶς ἀνάγκες ἀσκήσεως τῆς Ἱατρικῆς. Ἄς δοῦμε, λοιπόν, τὴν ἀναγκαιότητα τους ὑπὸ τὸ πρίσμα κάποιας ἄλλης-πιὸ ἐσωτερικῆς- διάστασης. Ἔρχονται στιγμὲς -πιστεύω, πού ὅλοι μας λίγο ὡς πολὺ ἔχουμε βρεθεῖ κοινωνοὶ σὲ τέτοιες ἀναζητήσεις- πού ἀναρωτιόμαστε «πού βρίσκομαι;», «γιατί βρίσκομαι ἐδῶ;», «ἀπὸ τί ἐπηρεάστηκα;»... Θέλουμε νὰ ρωτήσουμε τὸν ἑαυτὸ μας καὶ νὰ βροῦμε τὴν ἀπάντηση. Νὰ ξεσκεπάσουμε τὴν ψυχὴ μας καὶ νὰ ψηλαφήσουμε τὶς προθέσεις τῆς. Νὰ δάλουμε τὸ «στηθοσκόπιο» στὴν καρδιά μας καὶ νὰ ἀκούσουμε τὴν «καθαρότητα» τῶν κτύπων τῆς. Νὰ ἐξετάσουμε τὸν ἄνθρωπο, τὸν ἔσω ἄνθρωπο, μὲ εἰλικρίνεια, ταπείνωση καὶ ἀπλότητα.

Καί, ὅπως ἓνα καλὸ ἱστορικὸ μπορεῖ ἀκόμα καὶ νὰ θέσει τὴν τελικὴ διάγνωση μιᾶς νόσου, ἔτσι καὶ αὐτὴ ἡ ἐσώτερη ἀναζήτησις, ὅταν εἶναι ἐξονυχιστικὴ καὶ κυρίως εἰλικρινὴς, μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει στὴν πολυπόθητη αὐτογνωσία.

Ἐνα εἶδος προσωπικοῦ ἱστορικοῦ, ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιο ἐνὸς φοιτητῆ τῆς Ἱατρικῆς ἐν ἔτει 2007, ἀποτελοῦν καὶ οἱ γραμμὲς πού ἀκολουθοῦν... Ἐνας νέος ἄνθρωπος, πού ἐπέλεξε νὰ γίνῃ λειτουργὸς τῆς Ὑγείας, ρίχνει μιὰ ψύχραιμη ματιὰ» καὶ μὲ εὐθύτητα ἀντικρίξει καὶ ἐπισκοπεῖ τὶς ἀποφάσεις του, ψηλαφᾷ τὶς δυσκολίες πού θὰ συναντήσει στὴ ζωὴ του, ἀφουγκράζεται τὰ μηνύματα τῶν καιρῶν του... Ὡς «καλοὶ ἐν δυνάμει ἰατροὶ» ἄς ἀκούσουμε...

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

«Σὲ μερικοὺς ἀνθρώπους ἔρχεται μιὰ μέρα πού πρέπει τὸ μεγάλο Ναὶ ἢ τὸ μεγάλο Ὁχι νὰ ποῦνε...»

Κ. Καβάφης

Σὲ αὐτὸ τὸ σταυροδρόμι τῆς ζωῆς του -λίγο μετὰ τὸ Σχολεῖο, λίγο πρὶν τὸ Πα-

νεπιστήμιο- ανταποκρίθηκε στους Καβαφικούς στίχους λέγοντας ένα μεγάλο ΝΑΙ. «ΝΑΙ, είχε αποφασίσει να σπουδάσει 'Ιατρός».

Η επιλογή ήταν όλοτελα δική του. Μπορεί οι γονείς, άμφότεροι ιατροί, να εξέφραζαν τις απόψεις τους, να παρότρυναν ή να απέτρεπαν, ωστόσο η απόφαση και οι συνέπειές της ανήκουν μόνο σ' αυτόν. Προσπαθεί να ξεσκονίσει για λίγο την μνήμη του και να θυμηθεί τι ήταν εκείνο που τον ώθησε να περιδιαβεί το κατώφλι της «Επιστήμης των Επιστημών».

Ο νους του «τρέχει» στο παρελθόν. Πριν από 10 περίπου χρόνια θυμάται τον έαυτό του να διαβάσει ένα από τα αριστουργήματα της παγκόσμιας λογοτεχνίας: «τὸ Κάστρο» τοῦ Α. Κρόνιν. Ὁ πρωταγωνιστὴς τὸν ἐντυπωσιάζει. Ἀν καὶ νεαρός, μόλις 24 ἐτῶν, ξεκινᾶ μὲ ἰδεαλισμὸ καὶ μὲ τὴν ἀγνότητα τῆς ἡλικίας του νὰ ὑπηρετήσῃ ὡς ἰατρός τοὺς πάσχοντες ἀνθρώπους μὲς στὴ μουσικὴ καὶ ἄχαρη φύση τῶν ἀθροακωρυχείων τῆς Ν. Οὐαλίας. Ἀπὸ τὴ μιά, οἱ ἀρρώστιες καὶ ἡ καρβουνόσκηνη ποὺ θερίζουν χωρὶς νὰ λογαριάζουν ἡλικίες. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἓνα σύστημα ἰατρικῆς περιθάλψης κοντόθωρο, λειψὸ καὶ συμφεροντολογικὸ, ποὺ ὑπηρετεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους ὑποταγμένους, συμβιβασμένους, καιροσκόπους. Καταπλήσσεται ἀπὸ τὴ δυναμικὴ στὴν ὁποία μπορεῖ νὰ ἐκφραστεῖ ἡ παρουσία καὶ ἡ δράση ἐνὸς μοναδικοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἰδεαλισμὸς του τὸν συνεπαίρνει. Δὲν τοῦ ἀρέσει ὁ κόσμος στὸν ὁποῖο ζεῖ. Θέλει νὰ τὸν ἀλλάξῃ. Θέλει νὰ γίνῃ μέτοχος αὐτῆς τῆς προοπτικῆς. Θέλει νὰ τὴν ὑποκινήσῃ. Ἡ σπῖθα τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ἀλλαγῆς ἀνάβει μέσα του. Καὶ ἦταν μόλις 11 ἐτῶν!

Θυμᾶται καὶ κάτι ἄλλο. Εἶναι ἤδη στὴ Τρίτη Λυκείου. Καὶ τὰ ὄνειρα ἔχουν ἤδη ἀρχίσει. Πόση χαρὰ θὰ δώσει στὴν οἰκο-

γένειά του ὅταν βγοῦν τὰ ἀποτελέσματα! Θυμᾶται πὼς ὅταν ἡ μεγαλύτερη ἀδελφὴ του ἀνακοίνωσε στὸν παπποῦ του ὅτι πέρασε στὴν Νομικὴ, ἐκεῖνος βγῆκε ἀμέσως στὸ καφενεῖο τοῦ χωριοῦ καὶ κέρασε ὅλους τοὺς συγχωριανούς. Ἦθελε καὶ αὐτὸς νὰ δώσει μιὰ τέτοια χαρὰ στὸν παπποῦ του. Ὁ παππούς, ὅμως, ἔχει ἀρχίσει καὶ δὲν εἶναι καλὰ! Δὲν τὸν θυμᾶται... Οὔτε ἐκεῖνον, οὔτε τοὺς γονεῖς του, οὔτε τὰ παιδιά του... Οἱ ἰατροὶ φέρνουν τὰ ἄσχημα μαντάτα. Ἡ νόσος *Alzheimer* τὸν ἔχει νικήσει. Δὲν ἤθελε ἀκόμα γιὰ νὰ ὀριστικοποιήσῃ πλέον τὴν ἀπόφασή του. «Θὰ γίνω γιαντρός γιὰ νὰ προσπαθῆσω νὰ πολεμήσω τὶς ἀσθένειες τῶν καιρῶν μας ἢ ἔστω γιὰ νὰ συμπαρασταθῶ, νὰ ἐνισχύσω, νὰ ἀπαλύνω τὸν πόνο τοῦ ἀσθενοῦς».

Τὴν ἴδια χρονιά βρέθηκε ὀμαδόπουλο στὴν κατασκήνωση τῶν Χ.Μ.Ο. Ἐτυχε νὰ διαβάσῃ τὸ συναξάρι τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων. Σὲ μιὰ φράση, βρῆκε συνοψισμένους ὅλους τοὺς λόγους ποὺ στὴν πραγματικότητα τὸν ὀδήγησαν στὴν Ἰατρικὴ: ἡ γνώση, ἡ προσφορὰ, ἡ μαρτυρία τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου.

«... ἐσπούδασαν καλῶς τὴν Ἰατρικὴν τέχνην καὶ ἤρχισαν ἀμέσως τὸ φιλανθρωπότατον ἔργον των. Δὲν προσεπάθουν ὅμως νὰ θεραπεύσωσι τόσο τὰ σώματα ὅσον τὰς ψυχὰς, κηρύττοντες πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ».

ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Στὸ πανεπιστήμιο ἀντιλήφθηκε ὅτι γιὰ νὰ γίνῃ κάποιος ἰατρός χρειάζονται θυσιές. Διάβασμα, παρακολούθησεις, ἐξεταστικὴ, πολλὴ ὑπομονή. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλου εἶδους δυσκολίες... Δὲν θέλει νὰ ἰσοπεδώσῃ τὸ ἐπίπεδο τῆς Πανεπιστημιακῆς ἐκπαίδευσης, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ καὶ νὰ παραβλέψῃ ὅλα ἐκεῖνα ποὺ τὰ βλέπει σὰν τροχοπέδη στὴν πανεπιστημιακὴ του

μόρφωση.

Τὰ προβλήματα ύποδομής αποτελοϋν έναν από τούς σημαντικότερους ανασταλτικούς παράγοντες τής εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ἀμφιθέατρα χωρίς έδρανα, με βαμμένους τοίχους, έλλιπη φωτισμό, δίχως θέρμανση. Δέν έξοργίζουν τόσο οί ίδιες οί ανεπάρκειες, όσο ή άδιαφορία για αυτές. Ἡ άπαρίθμηση συνεχίζεται... Ἀνεπαρκής έξοπλισμός τών έργαστηρίων, μη τήρηση τοϋ προγράμματος, άσυνέπεια στις δεσμεύσεις, άνύπαρκτος γραμματεϊακός έξοπλισμός. «Όταν τά μαθήματα αρχίζουν στις αρχές Ὀκτώβρη και τά βιβλία χορηγοϋνται -εϋτυχώς άκόμα δωρεάν- αρχές Δεκέμβρη, τó πρόβλημα πού δημιουργείται είναι πασιφανές. Όταν πηγαίνουμε στη Σχολή μας για ένα μάθημα 4 ώρων, και ό καθηγητής τής 1^{ης} ώρας άπουσιάζει άδικαιολογητά, τής 2^{ης} ώρας είναι ανεπαρκώς προετοιμασμένος, ενώ οί 2 τελευταίες ώρες αναβάλλονται, με τι καρδιά ό φοιτητής θά «ξαναπατήσει» -κατά τó φοιτητικώς λεγόμενον- στη σχολή του.

Δέν διατάζει όμως να άναφερθει και στο μεζον θέμα τής τελευταίας διαιτίας. Πέραν από ιδεολογικές τοποθετήσεις και πολιτικές άντιπαραθέσεις αξίζει να σημειωθεί ότι τά πανεπιστήμια και οί φοιτητές δοκιμάστηκαν. Κάποιοι θεώρησαν ότι επλήγησαν από τις άποφάσεις τής Κυβέρνησης, πίστεψαν ότι άδικήθηκαν και ως εκ τούτου διαμαρτυρήθηκαν. «Αυτό μέχρις ενός βαθμοϋ, είναι άντιληπτό και σεβαστό. Είναι όμως διαμαρτυρία τó κλείσιμο τής σχολής; Είναι διαμαρτυρία ή άναστολή τής λειτουργίας τών πανεπιστημίων εδώ και μία διαιτία; Όχι, λοιπόν! Αυτό δέν είναι διαμαρτυρία. Είναι ύπονόμηση και ύποβάθμιση τών Σχολών μας. Είναι ένα τίμημα πού κανένας μας δέν αξίζει να πληρώσει για χάρη καμιάς μειο-

ψηφίας πού θεωρεί έαυτήν μειοψηφία, για χάρη καμιάς πολιτικής σκοπιμότητας».

Και καταλήγει:

«Ἡ παρουσία έμäs τών νέων, τών φοιτητών, στο πανεπιστήμιο δέν είναι διακοσμητική. Ἐμεϊς αποτελούμε μέρος τών σχολών μας, έμεϊς πρέπει να τις ώθοϋμε προς τά έμπρός. Ἀδιέξοδα δημιουργοϋνται μόνο όταν τó μυαλό μας παύει να λειτουργεί. Όταν ξεχνάμε ότι ή λογική κρίση είναι έφόδιο πού μάς έδωσε ό Θεός για να τó χρησιμοποιοϋμε. Εϋχομαι -και έφιστώ την προσοχή σε όλους μας, και κυρίως στους Πανεπιστημιακούς δασκάλους μας- τó φαινόμενο να μην επαναληφθει και φέτος...».

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ Ἡ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ

Καθένας πού βρίσκει άπέναντι του έναν γιατρό ή έναν φοιτητή ιατρικής θέλει όπωσδήποτε να τοϋ θέσει αυτό τó δίλημμα. Τι είναι για αυτόν ή ιατρική; Είναι Ἐπάγγελμα ή Λειτουργημα;

«Τó έρώτημα θά πρέπει να τίθεται σε διαφορετική βάση. Θα περιμένα, λοιπόν, όσοι με προσεγγίζουν να μοϋ θέτουν μία λίγο πιό έξυπνη έρώτηση. Ποιά άμοιβή περιμένεις από την έξάσκηση τής Ἰατρικής; Σε αυτήν την έρώτηση, άποδέχομαι πώς ή άπάντηση είναι ύποκειμενική. Σταθμίζεις τούς στόχους σου. Θες να είσαι ό ιατρός πού κυνηγά τó φακελάκι τής άνταμοιβής; Ἡ μήπως ό ιατρός πού άπλως ίκανοποιείται με την καλύτερη δυνατή προσπάθεια από μέρους του και πού θεωρεί ως καλύτερη άμοιβή ένα άλλου είδους φακελάκι την εϋγνωμοσύνη τοϋ άσθενοϋς;

Ἡ Ἰατρική, λοιπόν, άπαιτεί μία ύποκειμενική θεώρηση χάρην τής έλευθερίας τοϋ καθενός μας. Ἡ ιστορία, όμως, έχει άποδείξει πώς μία Ἰατρική συμβιβασμένη, χωρίς άνθρωπία, χωρίς θυσία, χωρίς

άνιδιοτελή προσφορά, χωρίς ύπευθυνότητα, δέν αποτελεί παρά εμπόδιο στην εύρυθμη -κατά τὸ δυνατόν- λειτουργία τῆς κοινωνίας μας».

Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Τὸ παρακάτω περιστατικὸ εἶναι γνωστὸ καὶ κυκλοφορεῖ ὡς παράδειγμα πρὸς ἀποφυγή, στοὺς διαδρόμους κεντρικοῦ νοσοκομείου τῆς Ἀθήνας.

Πρόκειται γιὰ ἕναν ἄνδρα 28 ἐτῶν ποὺ προσήλθε στὸ ἐν λόγω νοσοκομεῖο μὲ νευρολογικὴ συνδρομή. Διαπιστώθηκε πάρεση τοῦ προσωπικοῦ νεύρου. Εἰσήχθη στὴ νευρολογικὴ κλινικὴ καὶ ὑπεβλήθη σὲ διάφορες ἐξετάσεις μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἀκτινογραφία θώρακος. Δέν διαπιστώνεται περαιτέρω βλάβη καὶ παίρνει ἐξιτήριο. Μετὰ ἀπὸ λίγους μῆνες, προσέρχεται μὲ πάρεση καὶ ἄλλων ἐγκεφαλικῶν συζυγιῶν. Τίθεται τελικὰ ἡ διάγνωση ἐνὸς καρκινώματος, τοῦ «λεμφοβλαστικοῦ λεμφώματος». Θὰ μπορούσε νὰ διαγνωσθεῖ νωρίτερα; Ναι, μὲ τὴν ἀκτινογραφία θώρακος. Μὲ λίγα λόγια, κανεὶς δέν εἶχε προσπαθήσει καν νὰ δεῖ αὐτὴ τὴν ἀκτινογραφία.

Ὁ ἰατρός, λοιπόν, ὀφείλει νὰ λειτουργεῖ καὶ νὰ σκέφτεται ὑπεύθυνα. Ὁ ρόλος του εἶναι ἕνας ρόλος εὐθύνης, καὶ μάλιστα τῆς ὑψίστης εὐθύνης, ἀφοῦ ἀντικείμενό του δέν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν **ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΖΩΗ**.

Ὁ Γ. Β. Μελέτης στὸ βιβλίο του «Υπεύθυνοι καὶ ὄρμοι ἄνθρωποι» θέτει πολὺ σωστὰ τὸν προβληματισμό: «Ποιὸς θὰ πεί στὸν χειρουργό, ὅτι πάνω στὸ χειρουργικὸ τραπέζι δέν ἔχει ἕνα ἀνώνυμο σῶμα, ἕνα στὰ τρία δὶς καί... ποὺ ὑπάρχουν πάνω στὴ γῆ καὶ ἂν λείπει, ἕνας λιγότερος ἕνας περισσότερος, δέν χάθηκε ὁ κόσμος; Ποιὸς θὰ τοῦ ὑπογραμμίσαι ὅτι ἔχει ἕνα ἄνθρωπο, μὰ ψυχὴ, μὰ εἰκόνα

τοῦ Θεοῦ; Ἐχει ἕνα πατέρα, μὰ μητέρα, ἕνα ἀδελφό, ἕνα παιδί. Καὶ πρέπει νὰ συνειδητοποιήσει τι σημαίνει νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτόν, κατὰ τὸ ἀνθρώπινο, ἡ ζωὴ ἐνὸς πατέρα, μὰς μητέρας, ἐνὸς ἀδελφοῦ, ἐνὸς παιδιοῦ. Τί κόσμος κρύβεται καὶ κρέμεται ἀπὸ αὐτόν τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα! Πόσες καρδιὲς χτυποῦν τὴν ὥρα αὐτὴ στὸν ρυθμὸ τῆς ἀγωνίας καὶ πόσες ἀπροστάτευτες ὑπάρξεις κρατοῦν τὴν ἀναπνοή τους γιὰ τὸν προστάτη τους!».

Συνοψίζοντας, ἡ εὐθύνη, εἶναι μιὰ πρόκληση γιὰ κάθε ἰατρὸ μὲ διττὴ προέκταση. Περιλαμβάνει ἀφενὸς τὴν ἀνάγκη γιὰ ἄρτια ἐπιστημονικὴ κατάρτιση, ἀφετέρου αἴσθημα ἀνθρωπιᾶς, σαμαρειτισμοῦ καὶ προσφορᾶς. Ὅχι μόνο τὸ ἕνα ἢ μόνο τὸ ἄλλο. Ἀπαιτοῦνται καὶ τὰ δύο μαζί...

Ο ΠΙΣΤΟΣ ΙΑΤΡΟΣ

«Ἡ ἀγάπη του γιὰ τὸν ἀσθενή, τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον του γιὰ τὸν πάσχοντα ἄνθρωπο, πῆγαζαν ἀπὸ τὴ βαθιὰ πίστη του στὸ Θεό. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ ὅτι, πρὶν ξεκινήσει τὴν ἐγγείρηση, πάντα ἔκανε τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ. Στὸ χειρουργεῖο εἶχε κρεμασμένη τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας. Προσευχόταν μὲ θέρμη προστὰ τὴν εἰκόνα γιὰ λίγα λεπτά. Ἐπειτα μὲ ἕνα βαμβάκι ποτισμένο μὲ ἰώδιο ἔκανε τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ στὸ σῶμα τοῦ ἀσθενοῦς, στὸ μέρος ποὺ θὰ γινόταν ἡ τομὴ...».

Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ Ἁγίου Λουκά τοῦ Ἰατροῦ, Ἀρχιεπισκόπου Κρημαίας.

«Κάποτε βαδίζοντας σὲ ἕνα δρόμο βρέθηκα μπροστὰ σὲ ἕνα σύνθημα «τώρα σκοτώσαμε τοὺς θεοὺς, ἄς κοιτάξουμε τὸν ἄνθρωπο». Ἀναρωτήθηκα τί θὰ μπορούσε νὰ σημαίνει αὐτὴ ἡ ἐπιγραφή. Χωρὶς Θεὸ θὰ κοιτάξουμε τὸν ἄνθρωπο; Χωρὶς τὸν Δημιουργὸ θὰ μιλήσουμε γιὰ τὸ Δη-

μούργημα; Χωρίς τὸν Μέγα Ἱατρὸ θὰ θεραπεύσουμε τὸν ἀσθενή;

Καὶ ἐδῶ προστίθεται μιὰ ἐπιπλέον εὐθύνη γιὰ τὸν πιστὸ γιατρό. Δὲν θεραπεύει μόνο τὰ σώματα καὶ τὶς ψυχές. Ἐπικαλεῖται τὸν Κύριο, ζητᾷ τὸν φωτισμὸ καὶ τὴν βοήθειά Του. Θεραπεύει ἐπειδὴ ἡ θεραπεία εἶναι θέλημα Κυρίου, ἐπειδὴ ὁ Κύριος τὸ ἐπιτρέπει. Καὶ πολὺ περισσότερο, κηρύττει τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ μὲ διάκριση καὶ διακριτικότητα, μὲ τὴν παρουσία καὶ τὴν προσφορὰ του, μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀνιδιοτέλειά του. Ὁ πιστὸς γιατρός, λοιπόν, -ἴσως περισσότερο ἀπὸ καθένα ἄλλον- ὀφείλει νὰ ἀνταποκριθεῖ στὴν κλήση: «ἔργον ποιήσον εὐαγγελιστοῦ».

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΠΟΥ ΠΕΡΝΑ...

ΑΥΤΟΣ ΘΑ ΕΙΝΑΙ Ο ΤΙΜΗΤΗΣ

Ἡ τελευταία ἐρώτηση πού ἔρχεται στὰ χεῖλη μου ἀφορᾷ στὸ χρόνο πού περνᾷ. «Δὲν φοβᾷσαι μήπως περνώντας τὰ χρόνια, φθαροῦν τὰ ἰδανικά καὶ τὰ πιστεύω σου καὶ ὑποχωρήσει αὐτὴ ἡ θεώρηση πού ἔχεις γιὰ τὴν Ἱατρική;».

«Αὐτὸν τὸν Φόβο τὸν ἐξέφρασε καὶ ὁ Σαίξπηρ μέσω ἐνὸς πρωταγωνιστή του:

Σὰν ἦμουν νιὸς γλυκὰ - γλυκὰ περνοῦσα τὸν καιρὸ

μὲ τὴν ἀγάπη ξέγνοιαστα γλεντοῦσα πάντα ἐγὼ

μὰ ἦρθαν τὰ χρόνια κλέφτικα μ' ἀρπᾶνε ἀπ' τὸ λαίμω

καὶ ἓνα κουρέλι μὲ πετᾶν σὰν νὰ μὴν εἶμαι ἐγὼ».

Σίγουρα λοιπὸν ὁ χρόνος ἐπηρεάζει. Τὸ ζητούμενο εἶναι νὰ ὀδηγήσουμε τὴν ἐπίδρασή του στὴ σωστὴ κατεύθυνση. Εἶμαι ἀκόμα φοιτητῆς καὶ ἡ κλινικὴ μου ἐμπειρία εἶναι μηδαμινή. Εὐχομαι ὁμως καὶ προσεύχομαι μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ νὰ διατηρήσω τὸν ἑαυτό μου καὶ ὅπως ἔλεγε καὶ ὁ ἀείμνηστος καθηγητῆς Κ. Δ. Γαρδίκας «νὰ παραμείνω ἓνας ἀγιάτρευτος... ἱατρός».

ΤΑΤΟΥΛΗ ΙΩΑΝΝΑ

Φοιτ. Ἱατρικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν

Α' Γραμματεὺς Δ.Σ. τῆς

Χριστιανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. Γ. Β. Μελέτη, Ὑπεύθυνοι καὶ ὄριμοι Ἄνθρωποι, Ἐκδ. «Ἡ Ζωή», 1975.
2. Ἀρχιμ. Νεκταρίου Ἀντωνόπουλου, Ἀρχιεπίσκοπος Λουκᾶς, Ἐκδ. Ἀκρίτας 2002.
3. Κυρ. Πλησὴ, Ὁ ἐνδον κόσμος, Δοκίμια, Ἐκδ. «Οἱ ἐκδόσεις τῶν φίλων», 1996.
4. Κ. Δ. Γαρδίκας, Χρονικὸ ἐνὸς ἀγιάτρευτου... γιατροῦ, ἐκδ. Φιλιππότη, 1985.
5. Α. Κρόνιν, Τὸ Κάστρο, Ἐκδ. Πατάκη.

μιούργημα; Χωρίς τόν Μέγα Ίατρο θά θεραπεύσουμε τόν άσθενή;

Καί έδώ προστίθεται μιá επιπλέον ευθύνη για τόν πιστό γιατρό. Δέν θεραπεύει μόνο τά σώματα και τίς ψυχές. Έπικαλείται τόν Κύριο, ζητά τόν φωτισμό και τήν βοήθειά Του. Θεραπεύει έπειδή ή θεραπεία είναι θέλημα Κυρίου, έπειδή ό Κύριος τó επιτρέπει. Καί πολύ περισσότερο, κηρύττει τó όνομα του Χριστου με διάκριση και διακριτικότητα, με τήν παρουσία και τήν προσφορά του, με τήν αγάπη και τήν άνιδιοτέλειά του. Ό πιστός γιατρός, λοιπόν, ίσως περισσότερο από καθένα άλλον- όφείλει νά άνταποκριθεί στήν κλήση: «έργον ποιήσον εύαγγελιστου».

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΠΟΥ ΠΕΡΝΑ... ΑΥΤΟΣ ΘΑ ΕΙΝΑΙ Ο ΤΙΜΗΤΗΣ

Ή τελευταία έρώτηση πού έρχεται στα χείλη μου άφορά στο χρόνο πού περνά. «Δέν φοβάσαι μήπως περνώντας τά χρόνια, φθαρούν τά ιδανικά και τά πιστεύω σου και υποχωρήσει αυτή ή θεώρηση πού έχεις για τήν Ίατρική;».

«Αυτόν τόν Φόβο τόν έξέφρασε και ό Σαίξπηρ μέσω ενός πρωταγωνιστή του:

Σάν ήμουν νιός γλυκά - γλυκά περνούσα τόν καιρό

με τήν αγάπη ξέγνοιαστα γλεντούσα πάντα έγώ

μά ήρθαν τά χρόνια κλέφτικα μ' άρπανε άπ' τó λαιμό

και ένα κουρέλι με πετάν σαν νά μήν είμαι έγώ».

Σίγουρα λοιπόν ό χρόνος επηρεάζει. Τό ζητούμενο είναι νά όδηγήσουμε τήν επίδρασή του στή σωστή κατεύθυνση. Είμαι ακόμα φοιτητής και ή κλινική μου έμπειρία είναι μηδαμινή. Ευχομαι όμως και προσεύχομαι με τή δύναμη του Θεου νά διατηρήσω τόν έαυτό μου και όπως έλεγε και ό άείμνηστος καθηγητής Κ. Δ. Γαρδίκας «νά παραμείνω ένας αγίατρευτος... ίατρος».

ΤΑΤΟΥΛΗ ΙΩΑΝΝΑ

Φοιτ. Ίατρικής Σχολής Ήθηνών
Α΄ Γραμματεύς Δ.Σ. τής
Χριστιανικής Φοιτητικής Ένώσεως

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. Γ. Β. Μελέτη, Ύπεύθυνοι και ώριμοι Άνθρωποι, Έκδ. «Η Ζωή», 1975.
2. Άρχιμ. Νεκταρίου Άντωνόπουλου, Άρχιεπίσκοπος Λουκάς, Έκδ. Άκρίτας 2002.
3. Κυρ. Πλησή, Ό ένδον κόσμος, Δοκίμια, Έκδ. «Οί εκδόσεις τών φίλων», 1996.
4. Κ. Δ. Γαρδίκας, Χρονικό ένός αγίατρευτου... γιατρού, έκδ. Φίλιπότη, 1985.
5. Α. Κρόνιν, Τό Κάστρο, Έκδ. Πατάκη.

ζει με ταμπέλες και εύκολα συνθήματα, χωρίς ιδανικά, χωρίς αξίες, χωρίς πρότυπα. Άπονευρώθηκε ή ψυχή, τὸ μυαλό και ἡ συνείδηση τοῦ νέου ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἀσθμαίνοντας ἀναζητᾷ μὴ ἀνάταση, ἕνα ἀποκούμπι, κάτι νὰ πιστέψει. Δεῖτε μὲ πόση χαρὰ και ὑπερηφάνεια βγάζουν οἱ ἔφηβοι κιόλας, τὴ σημαία ἀπ' τὴ ναφθαλίνη και βγαίνουν στοὺς δρόμους ψάλλοντας τὸν Ἑθνικὸ Ὑμνο και πανηγυρίζοντας μὲ κάθε διάκριση τῆς Ἑθνικῆς μας! Ἀπὸ τὴ φύση του ὁ νέος ἀναζητᾷ τὰ ἀνώτερα και τὰ σπουδαῖα. Ἡ παράδοση εἶναι ἕνα σπέρμα γονιμοποιὸ πού, ἂν φυτευθεῖ στοὺς σημερινὸ ἀνθρώπο και μεταστοιχειωθεῖ δημιουργικά, θὰ ἐνισχύσει τὴν αὐτογνωσία του στοὺς χώρο και στοὺς χρόνο. Δυστυχῶς, σήμερα ὁ κλονισμὸς τῶν ἀξιών και τῶν θεσμῶν ἔχει διαλύσει συθέμελα σχεδὸν τὰ πάντα. Ἡ χαλάρωση τῶν θεσμῶν δὲν ἔχει ἀφήσει στοὺς ἀπυρόβλητο και τὸν μικρόκομο τῆς κοινωνίας, τὴν οἰκογένεια, τῆς ὁποίας ὁ θεμελιώδης διαπαιδαγωγικὸς ρόλος ὑπολειπεται. Ἄν τὰ ἠθικά και πνευματικά στηρίγματα ἦταν ἰσχυρά, τότε πολὺ δύσκολα θὰ κλονίζονταν ἀπὸ τὸν σημερινὸ συρφετὸ τῶν ἀξιών. Ὅμως, δυστυχῶς, ζοῦμε σὲ μιὰ κοινωνία ποὺ προσπαθεῖ νὰ διαστρεβλώσει τὴν ἐθνικὴ συλλογικὴ μνήμη, σὲ μιὰ κοινωνία ὅπου κάθε χρόνο ἕνας στοὺς τρεῖς γάμους καταλήγει σὲ διαζύγιο και 250.000 ἔμβρυα στοὺς κάλαθο τῶν ἀχρήστων τῶν νοσοκομείων...

Φυσικά, ἀναζητώντας τὰ αἷτια δὲ θὰ πρέπει νὰ παραλείψουμε τὴν ἐκπαίδευση και μετέπειτα τὸ στάδιο ἀνεύρεσης ἐργασίας. Καὶ τὰ δύο, μὲ τὴ σημερινή τους δομὴ και λειτουργία, συντείνουν στὴν ἀπὸ λίκνον πολιτισμοῦ, μετατροπὴ σ' ἕνα διαρκῆς ἐξεταστικὸ κέντρο. Κάθε μέρα, πελώρια φορτία γνώσεων -ὄχι γνώσης- ἀποπροσανατολίζουν και πνίγουν τὸ νέο μέσα

σ' ἕνα «νέφος» πληροφοριῶν. Ἀφετέρου δὲ, ἡ ἐργασία ἔχει μετατραπῆ σὲ μιὰ κερδολαγνεία, στοὺς κυνήγι τῆς καριέρας, σ' ἕναν στεῖρο ὀπορτουניσμὸ. Ὁ ἀνταγωνισμὸς ἔχει φετιχοποιηθεῖ ὡς βασικὴ νόρμα ζωῆς. Ἦδη ἀπὸ τὸ σχολεῖο, μὲ τὴν παρούσα ἐκπαιδευτικὴ διαδικασία, ὁ νέος μπαίνει σ' αὐτὴ τὴ λογικὴ, σ' αὐτὸν τὸν ἀνταγωνισμὸ. Ὁ *homo sapiens* ἔχει πρὸ πολλοῦ μετατραπῆ σὲ *homo hominilivus*. Ἡ διάθεση γιὰ προσφορὰ στοὺς κοινωνικὸ σύνολο, ἡ ἐννοια τῆς ἀλληλεγγύης και τῆς συλλογικότητος εἶναι κατὰ πολὺ ἄρρητα ρήματα γιὰ τὸν σύγχρονο νέο ὁποῖος χρησιμοποιεῖ στοὺς λεξιλόγιό του μόνο τὶς λέξεις «ἐγὼ», «δικό μου», «βγάζω», «κονομάω», «φράγκα», «παραδάκι» κ.λ.π. Καὶ βέβαια, ἡ μάλιστα τῆς ἀνεργίας ἐρχεται νὰ ὀρθώσει σινικά τείχη ἀνάμεσα στοὺς ἔχοντας και μὴ ἔχοντας ἐργασία. Ὁ νέος ἀπογοητεύεται και μελαγχολεῖ ἀπὸ τὴν ὑποκρισία μιᾶς κοινωνίας ποὺ κηρύσσει τὴν ἀγιότητα τῆς ἐργασίας και προσφέρει τὴν ἀθλιότητα τῆς ἀνεργίας.

Ἀναντίρρητα, ἡ ἀλλοτριώση ἀπὸ τὴ φύση, τὸ περιβάλλον, εἶναι κι αὐτὴ βασικὸς παράγοντας τῆς συνολικῆς ἀλλοτριώσης τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου. Ὁ τελευταῖος ἔπαψε νὰ εἶναι ἕνα μὲ τὴ φύση. Τὴν καίει, τὴν ἐκμεταλλεύεται οἰκονομικά, τὴν ἀπομυζᾷ ἀνευδοίαστα. Πέρασε στοὺς στάδιο τῆς ὑπέρβασης και πέτυχε νὰ ἐπηρεάζει τὴ λειτουργία της, ἀπέκτησε τὴν αἰσθησιὴ τοῦ κυρίαρχου. Παρατηρήστε, γιὰ παράδειγμα, τὴ φθοροποιὸ ἐπέμβαση στὴ φύση χάριν οἰκονομικῶν συμφερόντων. Πρόσφατα δημοσιεύτηκε στοὺς τύπο μελέτη ποὺ ἔδειξε ὅτι τρεῖς χώρες σὰν τὴν Ἑλλάδα, μὲ τὴν ἴδια πλουτοπαραγωγικὴ δυναμικὴ και πάλι δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ νὰ καλύψουν τὶς ἀπαιτήσεις τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι καταναλώνουν τὰ φυσικά ἀποθέματα τῆς χώρας ἐξαιρετικά σπάταλα.

Όλοκληρώνοντας την ανασκόπηση τῶν λόγων πού ὠθοῦν τὸ νέο στήν ἀλλοτρίωση τοῦ «εἶναι» του, δὲ θὰ μπορούσα νὰ παραλείψω τὴν ἀπουσία πνευματικῶν ταγῶν. Καὶ λέω ἀπουσία καὶ ὄχι ἀνυπαρξία γιατί πνευματικοὶ ἄνθρωποι καὶ πυλῶνες ὑπάρχουν. Εἶτε ὅμως οἱ φωνές τους δὲν ἀκούγονται ὅσο δυνατὰ θὰ ἔπρεπε, εἶτε σωπαίνουν. "Ἄν ὅμως γιὰ τὸν καθημερινὸ ἄνθρωπο ἡ «σιωπὴ εἶναι χρυσός» γιὰ τὸν πνευματικὸ ἄνθρωπο εἶναι ξεπεσμός. Οἱ Σειρήνες τῆς εὐμάρειας, τῆς κατάφασης στήν ἀπόλαυση, στή φιληδονία, τὸ φθηνὸ θέαμα, σ' ἓνα ὑπερφιάλο *modus vivendi* πλανεύουν πολλοὺς νέους μὲ τὰ τραγούδια τους. Γι' αὐτὸ οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι πρέπει, ὅσο ποτὲ ἄλλοτε, τώρα νὰ ὀρθώσουν τὸ πνευματικὸ τους ἀνάστημα, νὰ ἀφουγκραστοῦν τίς νέες μορφές πού ἔχουν πάρει οἱ ἀνθρώπινες ἀνάγκες καὶ νὰ μιλήσουν μὲ γλώσσα σύγχρονη, κατανοητὴ, ἀντιληπτὴ ἀπ' τὸν σημερινὸ νέο. Μόνο μὲ σύγχρονους ὄρους καὶ δεδομένα μπορεῖ νὰ γίνεῖ αὐτὴ ἡ πνευματικὴ ὁσμωση καὶ ἄρδευση τῶν νεανικῶν ψυχῶν.

"Ἄν κοιτάξουμε γύρω καὶ μὲ μιὰ ἀπλὴ ματιὰ θὰ ἀντικρύσουμε τὸ ἀπαύγασμα τῆς ἀλλοτρίωσης καὶ τῆς ἀπελπισίας. "Ἄς ἀφήσουμε τὸν ξαπλωμένο στὸ δρόμο ναρκωμανὴ νὰ μᾶς μιλήσει· θὰ μᾶς πεῖ γιὰ ὄνειρα πού ἔπνιξε στὰ χάπια. *Ὁ ἀλλοτριωμένος ἄνθρωπος θὰ λυτρωθεῖ ἀπὸ τὴν ἀδυναμία του μπροστὰ σὲ κάτι, καταστρέ-*

φοντὰς το, ἀφανίζοντάς το, ἐπιτιθέμενος σ' αὐτό. Ὁ «ἀνώτερος βαθμὸς» ἄρνησης ἐνὸς συστήματος εἶναι ἡ καταστροφὴ του, ἀκόμα κι ἂν αὐτὴ ἀφορᾷ σ' αὐτὸν τὸν ἴδιο τὸν νέο. Μία ἐγγραφὴ κραυγῆ ἀπελπισίας σ' ἓναν τοῖχο ἀποτυπώνει τὰ παραπάνω πολὺ εὐγλωττα: «Κάτω τὰ ζήτω. Ζήτω τὰ κάτω». Κάποιοι ἄλλοι πάλι ἐγραψαν: «Βαρέθηκα. Σταματήστε τὴ γῆ νὰ κατέβω». Εἶτε μᾶς ἀρέσει, εἶτε ὄχι ἡ σημερινὴ κοινωνία μας μὲ τίς δομὲς καὶ τὴ νοοτροπία της παράγει τὸ ἄγχος, τὴ μοναξιά, τὴν πλήξη, τὴν ἀπογοήτευση στὸ σύγχρονο νέο. Δὲν τοῦ ἀφήνει δημιουργικὰ περιθώρια.

Σὲ μιὰ ἄλλη πόλη 4.000.000 ἀνθρώπων, ὅπου οὔτε γνωρίζουμε, οὔτε μᾶς ἐνδιαφέρει νὰ μάθουμε ποιὸς μένει στὴ διπλανὴ πόρτα, ἀπὸ πάνω μας ἢ ἀπὸ κάτω μας καθρεφτίζεται τὸ μέγεθος τῆς ἀλλοτρίωσης τῆς σύγχρονης κοινωνίας τῆς ὁποίας κομμάτι εἶναι καὶ οἱ νέοι. *«Ποτὲ οἱ στέγες τῶν σπιτιῶν δὲν ἦταν τόσο κοντὰ καὶ οἱ καρδιές τόσο μακριά»*, παρατήρησε γλαφυρὰ ὁ Ἀντώνης Σαμαράκης. Δὲ χρειάζεται πολλὰ γιὰ νὰ τὸ ἀντιληφθοῦμε· μάτια γιὰ νὰ δοῦμε, καρδιὰ γιὰ νὰ νιώσουμε.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΦΑΡΑΝΤΑΤΟΣ

Α' Γραμματέας τῆς
Χριστιανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως
Ἀσκούμενος Δικηγόρος
φοιτ. Θεολογικῆς Σχολῆς

«ΑΝΘΕΙΤΩ Η ΕΡΗΜΟΣ»

“Ένα έαρινό απόγευμα θέλησα νά περπατήσω μονάχος μου. Μοῦ εἶχε προξενήσει θαυμασμό καί προβληματισμό ὁ λόγος τοῦ Κυρίου «**ζητεῖτε καὶ εὐρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοίγησεται ὑμῖν**» (Λουκ ια΄ 9). Ἐκλεισα τὴν ξύλινη πόρτα τῆς αὐλῆς καὶ κατευθυνόμενον στὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἰη - Γιώργη... ἀπ’ ὅπου θὰ μπορούσε τὸ βλέμμα μου νά σαλπάρει πέρα ἀπὸ τὸ ἡλιοθαύμα. Ὁ νοῦς μου ἐπιβιδάζεται στὸ τραῖνο του καὶ τὸ ταξίδι ξεκινᾶ *μὰ πορεία ἀναζήτησης*.

Ἡ λογικὴ συνυφασμένη μὲ τὰ συναισθήματα, ξεδιπλώνουν ἐρωτηματικά.

Οἱ φορὲς ποὺ ὁ νέος ἀναρωτιέται: ἀπὸ ποῦ ἔρχομαι καὶ ποῦ πηγαίνω, γιὰ τὸ πῶς καὶ τὸ γιατί ὀδηγοῦμαι ἐδῶ ἢ ἐκεῖ, δὲν εἶναι λίγες. Περισσότερες εἶναι οἱ στιγμὲς ποὺ περικυκλώνεται ἀπὸ ἀνερμήνευτες διαδοχικὲς ἐξελίξεις. Ἀπὸ προβληματισμοὺς καὶ ἀμφισβητήσεις, μὲ ἀντιδράσεις καὶ ὑποχωρήσεις. Ἔτσι πορεύεται δίχως ἀπαραίτητα νά μετακινεῖται. Βαδίζει καθημερινὰ δρόμους ποὺ προσφέρονται ὡς δυνατότητες. Δὲν διακρίνει πάντα τὶς εὐκαιρίες ποὺ τοῦ παρέχονται. Οἱ ἀντιξοότητες μᾶλλον ἀποτελοῦν ἐφαλτήριο γιὰ νέα ξεκινήματα. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως ὅταν ὅλα δείχνουν ἐπιτυχία, ὑπόσχονται ἀσφάλεια, δὲν ἀπειλοῦν τὴν πορεία, νά βλαστάνουν γεγονότα ποὺ προξενοῦν ἀνατροπὲς καὶ μᾶς ταπεινώνουν. Ἐνδεχομένως νά μᾶς γλιτώνουν ἀπὸ τὴν ἄρση ἐνὸς ὑπέρογκου -γιὰ τὶς δυνατότητες μας- σταυροῦ.

Ἄλλοτε πάλι, ὁ νέος *ἀναζητᾷ* ἀδιάκοπα κάτι τοῦ ὁποίου τὰ χαρακτηριστικὰ

εἶναι σχεδὸν ἀπροσδιόριστα. Ὅταν οἱ ἐπιθυμίες γίνονται μεγάλες, τὸν ξεπερνοῦν. Κι ὅταν προσπαθεῖ νά τις φτάσει, τὸν παραγκωνίζουν. Ἄν τις ἐγκαταλείψει εἶναι δειλός, κι ἂν τις κυνηγήσει γίνεται δυστυχισμένος. Χαρίζει τὰ χρόνια ποὺ ἔζησε, θυσιάζει τὰ χρόνια ποὺ ζεῖ καὶ ὑπόσχεται τὰ χρόνια ποὺ θὰ ἔρθουν. Σὰν φτάνει ἡ ἐπιθυμία του νά γίνει ἀλήθεια, δὲν κρατᾷ πολὺ. Νοιώθει σὰν τὸν Σίσυφο... παγιδευμένος σὲ ἀτέρμονες προσπάθειες. Ἀπὸ τὶς ὁποῖες ὅμως ἐρευνᾷ, μαθητεύει καὶ ὠριμάζει. Γι’ αὐτὸ δὲν πτοεῖται, δὲν χάνει τὸν ἐνθουσιασμό καὶ τὴ ζωντάνια του. Συνεχίζει.

Συχνὰ ὁ δρόμος χάνεται. Γεγονότα ἐπιφέρουν μιὰ ἀσταθὴ πορεία. Ἀναρωτιέται ποιὸ εἶναι πραγματικὰ τὸ δῆμα «ἐμπρός» καὶ ποιὸ τὸ δῆμα «πίσω». Θελὸς ὁ ὀρίζοντας. Στὸν πυρήνα τοῦ ζητήματος, αὐτὸ ποὺ στὴν οὐσία ἀναζητᾷ, αὐτὸ ποὺ αἰσθάνεται ὡς ἔλλειψη, μᾶλλον εἶναι Ἐκεῖνος. Ἐπειδὴ ἀκριβῶς εἶναι τὸ πᾶν, μόλις ἀπουσιάζει, ἢ καλύτερα μόλις ὁ ἴδιος ἀπομακρυνθεῖ, τὸν κυριεύει μιὰ ψυχρότητα, ἴσως ὄχι τόσο ἐμφανῆς. Ἀρκετὴ ὅμως γιὰ νά νιώσει τὴ στέρηση τῆς Θεῖας Χάριτος, ποὺ θεραπεύει τὰ ἀσθενῆ καὶ ἀναπληρώνει τὰ ἐλλείποντα. Νὰ φτάσει στὸ σημεῖο νά διαπιστώσει πῶς ἡ ζωὴ μας εἶναι ὑποκατάστατο μᾶς ἄλλης βιωτῆς. Ἡ ὁποία ὅμως ἐν δυνάμει, ἀρχίζει νά βιοῦται ἀπὸ τὸ ἐπίγειο πέρασμά μας. Ἀπὸ τὴν κοινωνία μὲ τὸν πλησίον. Σαφῶς, τὸ ζήτημα στὴν περίπτωσή αὐτὴ ἐγκτεται στὸ κατὰ πόσο ἐμεῖς εἴμαστε πλησίον τοῦ ἄλλου, κατὰ πόσο δηλαδὴ τὸν συγχωροῦμε.

Αυτή η πορεία αναζήτησης που βαδίζει ο νέος, είναι άλλοτε ανθόσπαρτη και άλλοτε αφιλόξενη. Έχει δάκρυα χαράς και δάκρυα πόνου. Περιέχει μια βαθιά πίστη πώς έφασον αναζητᾶ, θὰ βρεῖ και ἀφοῦ κρούει θὰ τοῦ ἀνοιχτοῦν δρόμοι πρὸς Αὐτόν, ἄρα πρὸς ὅλα. Ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα πὼς γιὰ τὸν κάθε νέο ὁ δρόμος γίνεται σταθμός, διότι κανένας ἀνθρώπος δὲν γεννιέται κατέχοντας ἐμπειρία και γνώση. Ἐπομένως, αὐτὴ ἡ ὁδὸς τῆς ἀναζήτησης, εἶναι ἀναμενόμενη. Σὲ αὐτὴν, χρειάζεται κατανόηση, συμπράταση και ὑπομονὴ ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους.

Τὰ παραπάνω καθιστοῦν τὴν καρδιὰ πεδίο δυνάμεων συγκρουόμενων. Ἐπειδὴ ἔχει τὶς προϋποθέσεις νὰ γίνεται κατοικητήριο τῆς ἀγάπης, δὲν ὑφίσταται ὄρια και περιορισμούς. Ἐπομένως ἡ γῆ πάνω στὴν ὁποία βαδίζει ὁ νέος τὴν δική του, μοναδική γι' αὐτόν, πορεία ἀναζήτησης δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴν καρδιά. Γνωρίζει καλά πὼς τὰ πιὸ μακριὰ ταξίδια βρίσκονται δίπλα του ἢ μάλλον μέσα του. Ὅλη αὐτὴ ἡ πορεία ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἀφορᾶ τὴν ψυχική, ψυχολογική και πνευματικὴ διάσταση τοῦ ἀνθρώπου, ἐνεργεῖ στὴν ἐγκάρδια περιοχὴ τῆς ψυχῆς του. Ἀναντίρρητα λοιπὸν, ἡ καρδιά του γίνεται ἐφάμιλλη μὲ γῆ μαρτυρίου.

Ὁ παλμὸς ἀλλάζει ρυθμὸ, δυναμώνει. Ἡ καρδιά του γεμίζει μὲ ἀναπάντητα ἐρωτήματα, μὲ ποικίλα αἰσθήματα, πληγώνεται, ἀδικεῖται, λυγίζει, ραγίζει. Ὑγραίνει τὰ μάτια, μουσκεύει τὰ μάγουλα. Ἄλλοτε, γεννᾶ στὰ χεῖλη του ἕνα ἐγκάρδιο χαμόγελο. Εὐφραίνεται ὅταν πετυχαίνει τοὺς στόχους του. Διαμορφώνεται σὲ δοχεῖο ἀγιότητας ὅταν καλεῖται νὰ ὑπερβεῖ τὴ φύση τῆς. Χαίρεται ὅταν ξεπερνᾶ τὸν ἑαυτό του και ἀναχαιτίζει τὸ «ἐγώ». Τότε δηλαδὴ πού μεταβαίνει στὸ «ἐμεῖς» ἀρχί-

ζοντας νὰ ψηλαφᾶ τὸ Ἐσὺ. Ὅλες αὐτὲς οἱ ζυμώσεις και οἱ μεταβολὲς στὸν καρδιακὸ του χώρο, ἀνήκουν στὸ μαρτύριο πού ζεῖ ὁ νέος μέσα του.

... Στὴ συνέχεια ἐκείνου τοῦ ἀπογευματινοῦ περιπάτου, κατηφόρισα ἀπὸ τὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγ- Γιώργη στὴ θάλασσα. Ἄρχισε νὰ βραδιάζει κι ἔμεινε νὰ κοιτάζω τὸ φεγγάρι. Θυμήθηκα τότε μερικὲς σοφὲς κουβέντες πού μοῦ εἶχε πει ἕνας μοναχὸς στὴ Μονὴ Ἰθῆρων τοῦ Ἁγίου Ὁρους. «Στὰ εἴκοσι του χρόνια, ὁ ἀνθρώπος θέλει νὰ ἀλλάξει τὸν κόσμο, στὰ τριάντα του ἀντιλαμβάνεται πὼς ὁ κόσμος εἶναι πολὺ μεγάλος γιὰ νὰ τὸν ἀλλάξει και στὰ σαράντα του ἀρχίζει νὰ πιστεύει πὼς ὁ ἴδιος εἶναι πολὺ μικρὸς. Ξεκινᾶ λοιπὸν νὰ ἐργάζεται στὸν ἑαυτό του».

Ἄφοῦ κάθισα κάτω, γέμισα τὴ χούφτα μου μὲ ἄμμο. Τὴν ἔφερα στὰ χεῖλη μου, τὴν ἀνοῖξα και τὴ φύσηξα. Ἡ ἄμμος σκορπίστηκε, ἔμεινε ὅμως στὴν παλάμη μου ἕνα μικρὸ πράσινο φύλλο. Παράξενο... Συνειρμικὰ σκέφτηκε τὸ «ἀνθείτω ἡ ἔρημος». Παράδοξο δὲν εἶναι νὰ ἀνθίσει ἡ ἔρημος;

Σὲ αὐτὴ τὴ γῆ ἀκουμπᾶ τὰ βήματά του ὁ νέος, στὴ γῆ τοῦ μαρτυρίου, πού εἶναι ὅπως ἀναφέραμε παραπάνω, ἡ καρδιά του, προσπαθεῖ νὰ ἐφαρμόξει τὸ «ἐνδον σκάπτε» γιὰ νὰ ἀνθίσει ἡ δική του ἔρημος. Αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς του. Μέσα ἀπὸ τὸ πέρασμά του, «ἐν γῆ ἐρήμω», καταθέτοντας παράλληλα σὲ κάθε του βῆμα τὴ διάθεση και ἀναμένοντας τὴ δύναμη τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ. Γονατίζει ὑψώνοντας τὰ χέρια του. Μπορεῖ νὰ ἀπογοητεύεται ἀλλὰ δὲν ἀπελπίζεται. Αὐτὴ ἡ αἴσθησις τῆς ἀδυναμίας του, εἶναι ἡ δύναμή του.

Ἡ ἔρημος χρειάζεται χρόνο γιὰ νὰ ἀνθίσει. Δηλαδὴ ὑπομονὴ και ἐπιμονή. Πίσω ἀπὸ τὶς πτώσεις και τὶς δοκιμασίες πού ἔχουν παιδαγωγικὸ χαρακτήρα χρειάζε-

ται άνυποχώρητη προσπάθεια. "Όπως ή σταγόνα του νερού που πέφτει διαρκώς επάνω στην πέτρα και με αυτόν τον τρόπο την σκάβει σιγά, σιγά και σταθερά.

«Γνώσεσθε την αλήθειαν και ή αλήθεια έλευθερώσει ύμās» (Ιωάν. Η' 32).

Έδω συνδέονται όλα τὰ παραπάνω. Η πορεία άναζήτησης της Άλήθειας, είναι επίπονη διαδικασία, γι' αυτό ή γη του μαρτυρίου που έχουμε μέσα μας, άνθίζει, -έλευθερώνεται από την έρημο αυτή ή δύναμη της καρποφορίας- μόνο *έν έλευθερία*. Η άνθιση προοιωνίζει άνάσταση. Η πορεία οδηγεί όλο και περισσότερο στην άπύθμενη γνώση του όντως Όντος. Ταυτίζεται λοιπόν τὸ θέλημά μας με του Κυρίου και φωτίζεται ό νοῦς. Τότε δίδεται αυτή ή αίσθηση της κένωσης, της πληρότητος, θεώνεται ή όντότητά μας.

Κλείνοντας, νὰ αναφέρουμε πὼς ή πορεία άναζήτησης, ή γη μαρτυρίου, «άνθειω ή έρημος», έν έλευθερία, άποτέλεσαν τὰ συνθήματα των κατασκηνώσεων των τελευταίων τεσσάρων ετών, της Χριστιανικής Φοιτητικής Ένωσης. Έκει όπου ως μιὰ κοινωνία παλεύουμε νὰ περάσουμε από τὰ λόγια στὰ έργα. Ό φιλόσοφος Σέρεν Κίρκεγκαρντ ήταν νέος

άκόμα όταν έγγραψε στο ήμερολόγιό του: «Αυτό που στεροῦμαι πραγματικά είναι νὰ γίνει ξεκάθαρο στη σκέψη μου τι πρέπει νὰ κάμω, όχι τι πρέπει νὰ γνωρίσω... Τὸ ζήτημα είναι νὰ έννοήσω τὸν εαυτό μου, νὰ δῶ τι θέλει πραγματικά ὁ Θεός από μένα νὰ κάμω». "Όχι απλῶς «νὰ γνωρίσει» αλλά τι πρέπει «νὰ πράξει» με την υπερβατική έννοια που έχει γι' αυτόν ή πράξη ως πέρα και πάνω από τη γνώση στη σχέση θεωρίας με την πράξη. Είναι αλήθεια πὼς τὰ κατασκηνωτικά συνθήματα γίνονται ὁδοδείκτες στη ζωή μας. Δέν τὰ έχουμε κατακτήσει, γίνονται και για ἑμās ζητούμενα. Ταυτόχρονα, άποτελούν άφορμές προβληματισμοῦ στην ήλικία που χτίζουμε λιθαράκι, λιθαράκι την προσωπικότητά μας. Παρά τις άδυναμίες μας, μās ενισχύουν και μās βοηθοῦν στη συνέχιση της πορείας μας. Προσπαθοῦμε ἔμπρακτα νὰ υπερβοῦμε τή ραστώνη που γεννᾶται από τὰ ἄλλοθι, για νὰ άνθισει ή έρημος.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΧΩΡΑΪΤΗΣ

Φοιτητής Θεολογίας

Μέλος του Δ.Σ. της

Χριστιανικής Φοιτητικής Ένώσεως

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Τὸ Περιοδικὸ αὐτὸ κλείνει ἐφέτος ἑβδομῆντα χρόνια ζωῆς. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ Χριστιανικὴ Ἐνωσις Ἐπιστημόνων καὶ ἄλλα χριστιανικὰ σωματεῖα, τὰ ὁποῖα στὰ χρόνια αὐτὰ ἀνέπτυξαν ἀξιόλογη δρᾶσι. Ὅλα αὐτὰ (τὸ ἀναφέρουμε εὐγνωμόνως) εἶναι δημιουργήματα τῆς Ἀδελφότητος Θεολόγων ΖΩΗ. Αὐτὴ τὰ ἐδημιούργησε, αὐτὴ τὰ ἐστέγασε στὰ κτίρια τῆς καὶ μὲ τὴν πνευματικὴ καὶ ὑλικὴ στήριξί τῆς ἀνέπτυξαν τὴν δρᾶσι τους.

Ἔτσι, μὲ τὴν συνεργασία αὐτὴ καὶ μὲ τὴν σοφὴ καθοδήγησι τῆς ΖΩΗΣ, κύλησαν ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια, χρόνια δημιουργίας, μὲ ἓναν ἔμπρακτο χριστιανισμό πού τὸν αἰσθάνθηκε ὀλόκληρη ἡ Ἑλλάδα. Εἴχαμε βέβαια τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ νὰ εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Χριστιανικοῦ αὐτοῦ Ἔργου μεγάλες ἡγετικὲς φυσιογνωμίες, ὅπως ὁ πατὴρ Σεραφεῖμ Παπακώστας, ὁ Ἀλέξανδρος Τσιριντάνης, ὁ Ἀλέξανδρος Γκιάλας (Γ. Βερίτης) καὶ στὴν Χριστιανικὴ Ἐνωσις Ἐπιστημόνων προσωπικότητες, ἐκτὸς τοῦ Τσιριντάνη πού προαναφέραμε, ἐνὸς Γερουλάνου, ἐνὸς Πλακίδη, ἐνὸς Ράμμου, ἐνὸς Κωτσάκη. Ὅλοι αὐτοὶ καὶ πολλοὶ ἄλλοι (Νικόλαος Ἀντωνόπουλος, Ἄριστος Ἀσπιώτης, Δημήτριος Χαροκόπος, Ἰωάννης Μόσχος, Δημήτριος Σταμάτης, Ἀγαπητὸς Περίδης κ. ἄ.) ἐδημιούργησαν ἓνα τεράστιο ἔργο μὲ μεγάλο κύρος καὶ ἐπιρροὴ στὴν Ἑλληνικὴ Κοινωνία. Ἐκτὸς ὅμως τούτου, ὑπῆρξαν γιὰ ὅλους ἐμᾶς καὶ ὑποδείγματα ζωῆς.

Ἄλλὰ τὴ ἀκριβῶς εἶχαν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, πού ἐδημιούργησαν ἓνα τόσο μεγάλο ἔργο πανελληνίας ἀκτινοβολίας; Ἀναμφιβόλως καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα, εἶχαν μιὰ ζωντανὴ πίστι. Αὐτὴ τὴν χριστιανικὴ πίστι πού «δύναται καὶ ὄρη μεθιστάνειν». Ἀκόμη εἶχαν τὴν πεποίθησι ὅτι στὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ τὰ δίνουμε ὅλα. Χωρὶς κρατού-

μενα. Στὴν κλῆσι πού κάνει στὸν καθένα μας δὲν θὰ ἀπαντήσωμε «γυναῖκα ἔγνημα... ἄγρον ἠγόρασα... ζεύγη βοῶν ἠγόρασα... ἔχε με παρητημένον». Οὔτε «εὐχαρίστως, ἀλλὰ νὰ τελειώσω πρῶτα τὶς δουλειές μου». Ὁ Θεὸς ἔχει προτεραιότητα στὴ ζωὴ μας, συνεπῶς καὶ τὰ ἔργα του. Ὑπῆρχε ὅμως καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη. Εἶχαν ἀδελφικὴ συνεργασία μεταξύ τους μὲ ἐκείνους πού ἐδημιούργησαν αὐτὸ τὸ ἔργο. Δηλαδή μὲ τὴν Ἀδελφότητα ΖΩΗ. Ἔτσι, ὅλοι μαζί συνέβαλλαν στὴν λύσιν τῶν διαφορῶν προβλημάτων κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο. Ἀλλὰ αὐτό, τὸ νὰ ἀποφασίζουν ἀπὸ κοινοῦ καὶ ὄχι νὰ ἐπιμένει ὁ καθένας στὴν δική του ἄποψι, σημαίνει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ ταπεινώσι, πού ἀποτελεῖ μεγάλη χριστιανικὴ ἀρετὴ, ἰδιαίτερος ἀπαραίτητη σ' ἓνα χριστιανικὸ ἔργο. Ἀλήθεια βεβαιωμένη θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ, πολλὲς φορές στὴν ἱστορία τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἰδιαίτερα θυμᾶμαι τὴν ὠραία συνεργασία πού εἴχαμε μὲ τὸν Δημήτριο Κωτσάκη, πού ἦταν Ἐφορος τῆς Χ.Φ.Ε. Μιὰ συνεργασία πού ποτὲ δὲν μᾶς ἔβλαψε, ἀντιθέτως μᾶς ὠφέλησε. Καὶ δημιουργήθηκε ἡ Χ.Φ.Ε. τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πού κάθε Παρασκευὴ τὰ πρῶτα χρόνια καὶ δύο φορές τὴν ἑβδομάδα ἀργότερα, γέμιζε ὄχι μόνο ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Ναοῦ ἀλλὰ ὀλόκληρο τὸ κτίριο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀκόμη καὶ οἱ σκάλες, ἀπὸ φοιτητές, στὰ περίφημα «Χριστιανικὰ Μαθήματα», ὅπως ὠνόμαζε μὲ πολλὴ μετριοφροσύνη ὁ Ἰωάννης Κολιτσάρας τὶς μνημειώδεις ὁμιλίες του πάνω σὲ διάφορα ἐπιστημονικὰ θέματα, πού τοῦ ἔδινε ἐκείνη τὴν ὥρα τὸ ἀκροατήριό του.

Ἄλλὰ πρέπει νὰ σταματήσω. Ὅχι διότι ἐτελείωσα. Οἱ ἀναμνήσεις δὲν ἔχουν τέλος. Καὶ μάλιστα τέτοιες ἀναμνήσεις. Ἡ στήλη μου ὅμως ἔχει.

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ

ΣΧΟΛΙΑ

ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἡ ἀπόσυρση τοῦ βιβλίου τῆς Ἱστορίας τῆς ΣΤ΄ τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ ἐνόχλησε πολλούς, οἱ ὅποιοι ἐσπευσαν νὰ ἐπισημάνουν ὅτι δὲν μπορεῖ ἓνα σχολικὸ ἐγχειρίδιο νὰ ἀποτελεῖ ἀσκηση πολιτικῆς καὶ ἐξουθενίσεως ἐκλογικῆς πελατείας. Ὡστόσο τὰ διεθνή παραδείγματα ἀποδεικνύουν ὅτι παρόμοια διλήμματα ἔχουν ἀνακύψει σὲ δεκάδες χῶρες τοῦ κόσμου, ἐνίοτε μὲ παρόμοια κατάληξη. Τὰ φαινόμενα αὐτὰ ὀδηγοῦν στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἱστορικὴ ἐρευνα καὶ ἡ συγγραφή βιβλίων εἴτε ὡς πορίσματα αὐτῆς ἢ καὶ γιὰ διδακτικούς σκοποὺς δὲν εἶναι μιὰ ἀπλὴ ὑπόθεση καὶ ἐπὶ αὐτοῦ εἶναι χρήσιμο νὰ διατυπωθοῦν μερικὲς γενικώτερες σκέψεις. Σὲ παλαιότερες ἐποχές, ποὺ ὁ ρυθμὸς τῶν ἱστορικῶν ἐξελίξεων ἦταν βραδύτερος, οἱ κοινωνικὲς καὶ οἱ ὅποιες ἄλλες ἀντιλήψεις σταθερώτερες, ἢ ἀποψη τῶν ἱστορικῶν ἦταν ὅτι ἡ ἀντικειμενικὴ ἱστορικὴ γνώση εἶναι ἐφικτή, ἐφ' ὅσον μελετηθοῦν χωρὶς προκαταλήψεις οἱ γνήσιες ἀρχειακὲς πηγές.

Ὅμως ἡ ἱστορία δὲν εἶναι μόνο ἀντικείμενο τῆς ἰδίας τῆς ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ ὄργανον ἰδεολογικῶν καὶ πολιτικῶν ἀνταγωνισμῶν.

Συγκεκριμένα ὁ κορυφαῖος γερμανὸς ἱστορικὸς τοῦ ΙΘ΄ αἰῶνα Λεοπόλδος φον Ράνκε ὑποστήριζε τὴν ἀποψη σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία τὰ ἱστορικὰ φαινόμενα καὶ γεγονότα κάθε ἐποχῆς εἶναι μοναδικὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ κριθοῦν μὲ τὰ μέτρα καὶ τὰ σταθμὰ τῶν μεταγενεστέρων.

Στὶς ἡμέρες μας ὅμως μιὰ τέτοια στατική ἀντίληψη γιὰ τὴν θεώρηση τοῦ παρελθόντος τίθεται ὑπὸ ἀμφισβήτηση, γιὰ νὰ προβληθεῖ μιὰ ἄλλη πιὸ δυναμικὴ ἀποψη,

ἡ ὁποία ταιριάζει στὸν ταχὺ ρυθμὸ τῆς ἐποχῆς, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖο θεωρεῖται ἀναπόφευκτο, οἱ κρίσεις στὴν ἱστορία νὰ ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὰ σύγχρονα κριτήρια, μὲ συνέπεια νὰ δίδεται μιὰ διαφορετικὴ εἰκόνα ἀπὸ ἐκείνη ἢ ὁποία εἶχε διαμορφωθεῖ γιὰ συγκεκριμένα γεγονότα στὴν ἐποχὴ τους. Ἔτσι λοιπὸν τὸ βάρος τῆς ἱστορικῆς μελέτης μετατοπίζεται πρὸς τὴν ἐρμηνεία τῶν γεγονότων παρὰ σὲ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ γεγονότα μὲ ἀποτέλεσμα νὰ διατυπώνεται ἡ παραδοξολογία, ὅτι δηλαδή ἡ ἱστορία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα σκληρὸ πυρῆνα ἐρμηνείας περιβαλλόμενον ἀπὸ μιὰ σάρκα ἀμφισβητούμενων γεγονότων.

Κύριοι ἀναθεωρητὲς τῆς ἱστορίας γιὰ τὸν περασμένο αἰῶνα ἦσαν οἱ μαρξιστὲς ἱστορικοί, οἱ ὅποιοι πιστοὶ στὴν θεωρία τοῦ ἱστορικοῦ ὕλισμου ἔκριναν τὰ ἱστορικὰ φαινόμενα μὲ καθαρὰ οἰκονομικὰ κριτήρια.

Ἀπέναντι ὅμως σὲ αὐτὴν τὴν αἰτιολογικὴ ἐξάρτηση τῆς ἱστορίας ἀπὸ τὰ ὑλικά δεδομένα τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἀναγκαιότητα τὴν ὁποία αὐτὰ ἐπιβάλλουν, ὑψώνεται ἡ ἐλευθερία τοῦ προσώπου, ἢ ὁποία μὲ τρόπο δημιουργικὸ ἀντιμετωπίζει καὶ ὑπερνικᾶ καταστάσεις, ποὺ αὐτὰ τὰ δεδομένα συνθέτουν. Αὐτὴ ὅμως ἡ ἐλευθερία ἀποτελεῖ ταυτόχρονα καὶ τὴν προϋπόθεση γιὰ τὶς συμπληρωματικὲς καὶ ποικίλες ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος, ποὺ εἶναι πέραν ἀπὸ τὴν συγκεκριμένη φυσικὴ ἀναγκαιότητα. Ἡ ἐλευθερία αὐτὴ γονιμοποιημένη ἀπὸ τὶς ἔμφυτες τάξεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος γιὰ τὴν ἀναζήτηση τοῦ ἀπολύτου στὴν ἀλήθεια καὶ στὴν ἀρετὴ, γιὰ τὴν δημιουργία στὸν τομέα τοῦ ὠραίου, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν τεχνικὴ ἐφευρερικότητα καὶ ὀργανωτικὴτητα γιὰ τὴν κάλυψη βιοτικῶν

ἀναγκῶν γίνεται ὁ κινήτρας γὰρ τὴν ἱστορικὴν δράση μὲ τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα καὶ τὶς μεγάλες ἀστοχίες τῆς. Μέσα σὲ αὐτὴ τὴν δράση ὅλα εἶναι πιθανὰ καὶ δυνατὰ σὺν θετικῆς κατακτήσεις ἢ τραγικῆς ἀποκλίσεις ἀπὸ τοὺς μεγάλους σκοποὺς τοῦ ἀνθρώπου.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Οἱ ἡγέτες τῶν ἰσχυροτέρων χωρῶν, ὀρισμένες ἐκ τῶν ὁποίων ἐκλύουν τὰ περισσότερα ἀέρια ποὺ συντελοῦν στὸ φαινόμενο τοῦ θερμοκηπίου συναντήθηκαν στὶς 27 Σεπτεμβρίου τ.έ. στὴν Οὐάσιγκτον προκειμένου νὰ συζητήσουν τὴν ἐνεργειακὴ ἐπάρκεια καὶ ἀσφάλεια καὶ τὶς κλιματικῆς ἀλλαγές. Ἐκφωνήθηκαν ὀγδόντα ὁμιλίες ἀπὸ ἀρχηγούς κρατῶν καὶ ἄλλους εἰδικούς ἐπιστήμονες σὲ εἰδικὴ συνεδρίαση τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν στὴν Νέα Ὑόρκη.

Οἱ βασικὲς διαπιστώσεις εἶναι δυσάρεστες ἀπὸ τὸ γεγονός τῆς συνεχιζομένης ἀυξήσεως τῶν ἐκπομπῶν διοξειδίου τοῦ ἀνθρακὰ καὶ τὴν εὐρεία κατανάλωση ὀρυκτῶν καυσίμων. Στὴν συνέχεια ὀρίσθηκε νὰ πραγματοποιηθεῖ μία νέα ἐπὶ τοῦ θέματος διεθνῆς συνάντηση στὸ Μπαλὶ τὸν προσηχὴ Δεκέμβριον.

Ὅλα αὐτὰ μαρτυροῦν τὴν ἀνησυχία τῶν ὀλίγων καὶ εἰδικῶν ἐπιστημόνων στὰ περιβαντολογικὰ προβλήματα καὶ τὴν μακαριότητα τῶν πολλῶν, τοῦ μεγάλου ποσοστοῦ τῶν κατοίκων τῆς γῆς, ποὺ δὲν ἐννοοῦν νὰ

προσαρμόσουν τὶς καταναλωτικῆς τους συνήθειες στὶς ἐνεργειακῆς τῶν ἀνάγκες τῶν καιρῶν καὶ ὀδηγοῦν σὲ αὐτὰ τὰ δυσάρεστα ἀποτελέσματα, μὲ τὴν ἀνοχὴ τῶν Κυβερνήσεών των, ποὺ δὲν θέλουν νὰ δυσανεστῆσουν τοὺς ὑπηκόους των μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν παλαιότερων ἀποφάσεων ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ οἱ ὁποῖες περιέχονται στὸ πρωτόκολλο τοῦ Κιότο.

Ἐκ τῶν ὑπαρχόντων στοιχείων πέραν τῶν ΗΠΑ ποὺ προηγοῦνται στὸν τομέα αὐτὸν τῆς ρυπάνσεως, ἀκολουθοῦν χῶρες πολυπληθεῖς σὲ ἀριθμούς κατοίκων καὶ μὲ ἀναπτυσσόμενες τὶς οἰκονομίες των, ὅπως ἡ Κίνα καὶ Ἰνδία, ἡ συμμετοχὴ τῶν ὁποίων βαίνει συνεχῶς ἀύξανομένη στὴν καθόλου ρύπανση, πράγμα ποὺ ὀδηγεῖ σὲ ἀύξημένη ἀνησυχία.

Καὶ τί νὰ πεῖς σὲ λαοὺς μὲ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια κατοίκους, ποὺ περιμέναν νὰ γευθοῦν καὶ αὐτοὶ τοὺς καρποὺς τῶν τεχνολογικῶν ἐπιτευγμάτων γὰρ αὐτοσυγκράτηση στὸ καταναλωτικὸ πεδίο, ὅταν προηγοῦνται σταθερὰ ὡς ρυπογόνος παράγοντας οἱ ΗΠΑ. Ἄρκεσαν τρεῖς - τέσσαρες δεκαετίες, στὴ μακραίωνη ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου, γὰρ νὰ ἀνατρέψουν τὴν φυσικὴ ἰσορροπία στὸ γῆινο περιβάλλον, μὲ τὴν ἔξαρση τῶν καταναλωτικῶν συνηθειῶν.

Ὅλα αὐτὰ ὀδηγοῦν σὲ ἓνα συμπέρασμα, ὅτι ἀποτελοῦν μία ἐσφορικὴ πρακτικὴ ποὺ ὑπονομεύει τὸ λιαν καλῶς τῆς Θεῆς Δημιουργίας.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

«ΑΚΤΙΝΕΣ». Μηνιαῖον περιοδικόν. Κυκλοφορεῖ τὴν 1ην ἑκάστου μηνός. Ἰδιοκτήτης: «Χριστιανικὴ Ἐνωσις Ἀκτίνες», ὁδὸς Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήναι, Τηλ. 3235-023. Ἐκδότης καὶ Διευθυντής Συντάξεως: Γεώργιος Δ. Ἰατροῖδης, Παρθενώνος 26, 117 42 Ἀθήναι. Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Θεόδωρος Γ. Δούρος, Ἰπποκράτους 189, 114 72 Ἀθήναι. Τιμὴ τεύχους € 1,20. Ἐτησίᾳ συνδρομὴ, ἐσωτερικοῦ € 12, ἐξωτερικοῦ € 30. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα νὰ μὴ δημοσιεύῃ ἢ νὰ συντέμνῃ κατὰ τὴν κρίσιν τῆς οἰονόηποτε χειρόγραφον. Χειρόγραφα δημοσιεύμενα ἢ μὴ, δὲν ἐπιστρέφονται. Ἀναγγελίαι ἐντύπων ἐν γένει καὶ διβλοκρῆσαι δὲν δημοσιεύονται. ΚΩΔΙΚΟΣ: 1692.

Τόπος ἐκδόσεως Ἀθήναι, Νοέμβριος 2007

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»
Από τις εκδόσεις «Η Δαμασκός» κυκλοφορούν:

π. ΗΛΙΑ ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

○ **ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ**

Προβληματισμοί και προτάσεις

ΤΡΕΙΣ ΜΟΡΦΕΣ ΙΕΡΕΣ:

○ **Η ΕΠΙΒΙΩΣΗ ΕΝΟΣ ΑΓΙΟΥ**

Νικόλαος Μύρων τῆς Λυκίας

○ **ΑΦΥΗΝΙΣΤΗΣ ΣΤΟΝ ΜΩΡΙΑ**

Ἰγνάτιος Λαμπρόπουλος

○ **Ο ΧΡΙΣΤΟΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ**

Ἀλέξανδρος Γκιάλας (Γ. Βερίτης)

ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ - ΠΑΛΑΙΟΥ

ΕΛΠΙΔΑΣ ΧΑΜΟΓΕΛΑ

Χαριτωμένη ποιητική συλλογή.

*

ΕΛ. Χ. ΚΟΥΛΟΥΜΠΑΡΙΤΣΗ

ΟΤΑΝ Η ΕΥΛΑΒΕΙΑ

ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ἡ γέννηση καὶ ἡ ἐξέλιξη τῆς πολυφωνικῆς
θησοκευτικῆς μουσικῆς στὴν Εὐρώπη.

*

Γ.Δ. ΚΟΥΒΕΛΑ

Η ΣΥΓΧΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΙΡΩΝ ΜΑΣ

ΚΑΙ Η ΔΙΕΞΟΔΟΣ

Ἐκδόσεις «Ἡ Δαμασκός»

Καρότυπη 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 210 3221 283

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ
ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ «Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»

55 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΚΕΛΙ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΗΣ

Έπιμέλεια: Άναστασίας Α. Παλακωνοσταντίνου - Μιλάμη

Πρόλογος του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου Άθηνών
και πάσης Ελλάδος κ.κ. Χριστοδούλου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

Έκδόσεις «Η Δαμασκός»
Καρότση 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 210 3221 283